

Mazowsze, największe z polskich województw, to niezwykle atrakcyjny region. Można tu znaleźć wie-
lowiekowe zabytki, malownicze krajobrazy i barwny folklor. To na Mazowszu jest najdłuższy brukowany
rynek w Europie i najstarsza szkoła w Polsce, porównywana do francuskiego Verdun twierdza i najwięk-
sza kolekcja sztuki secesyjnej w kraju. Nie brakuje tu także cennej przyrody, z wpisaniem na listę UNESCO
Kampinoskim Parkiem Narodowym na czele. Turystów przyciągają również leśne krajobrazy pradaw-
nych puszczy, oraz rzeki i jeziora wprost idealne na wodne przygody. Miłośnikom dobrej kuchni polecają
się mazowieckie kulinaria. Wiele atrakcji połączonych jest szlakami turystycznymi, również tematyczny-
mi, jak Szlak Książąt Mazowieckich, Szlak Bitwy Warszawskiej, Szlak Chopinowski, Skarbiec Mazowiecki,
W kręgu dziedzictwa żydowskiego czy Mazowsze na Filmowo. Podążanie nimi to doskonały sposób na
poznawanie regionu połączone z aktywnym wypoczynkiem.

Oddajemy w Państwa ręce przewodnik po naszym regionie, który – wierzymy w to – będzie dla Państwa
inspiracją, rekomendacją i zachętą do podróżowania po Mazowszu.

Zapraszamy do lektury i życzymy wspaniałych podróży!

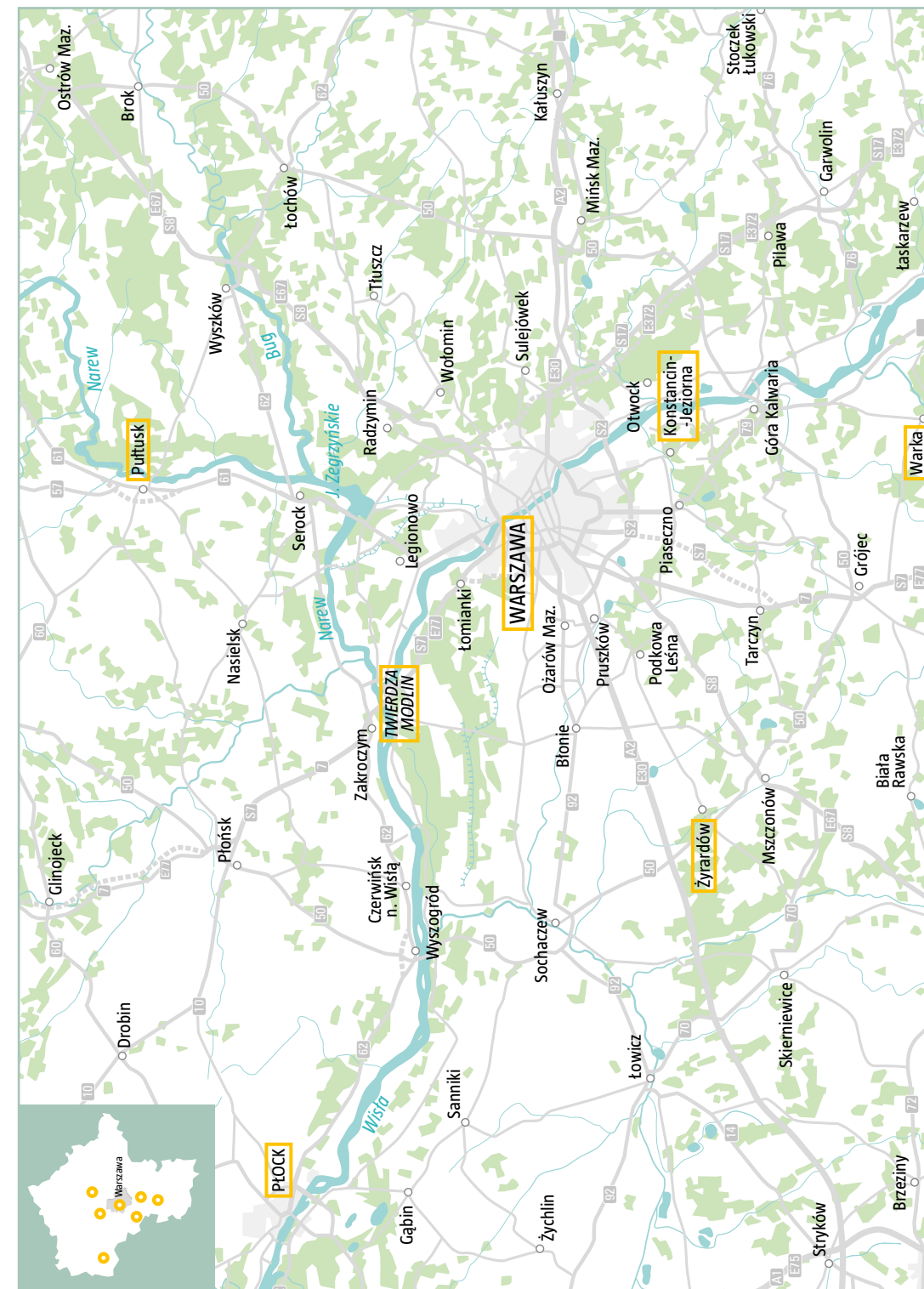
SPIS TREŚCI

mazowieckie w jeden dzień.....	2
pomysł na weekend	8
podróż z przygodami	17
mazowsze tematycznie	22
smaki mazowsza	35
mazowieckie aktywnie	41
bliżej natury	59
mazowiecka wieś zaprasza.....	64
mazowsze etnograficznie	68
informacje praktyczne.....	73

1

mazowieckie w jeden dzień

propozycje miejsc idealnych na 1-dniowy wypad

Warszawa, Stare Miasto

Warszawa, Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

Warszawa, Centrum Nauki Kopernik

Informacja Turystyczna
Warszawska Informacja Turystyczna,
www.warsawtour.pl/wit
 o Pałac Kultury i Nauki, pl. Defilad 1
 o Centrum Praskie Koneser, pl. Konesera 2

Warszawskie Centrum Informacji
Turystycznej – Agencja MUFA
 Plac Zamkowy 1/13, 00-267 Warszawa
 tel. 48 22 635 18 81
www.wcit.waw.pl

WARSZAWA

Stolica Polski i Mazowsza, centrum biznesowe i kulturalne, miejsce o fascynującej historii, jako jedyne na świecie szczyty się całkowicie zrekonstruowanym historycznym zespołem Starego Miasta wpisanym na listę UNESCO. Nowoczesna metropolia, w której duch przeszłości doskonale współgra ze współczesną architekturą i sztuką, miasto niezliczonych możliwości, pełne kolorów, smaków i wydarzeń.

Spośród setek warszawskich zabytków i atrakcji trudno wybrać te najważniejsze, ale niewątpliwie nie można przeoczyć:

- **Starego Miasta** – najnowszej Starówki na świecie, z Rynkiem Starego Miasta, barbakanem, Bazyliką Archikatedralną, Muzeum Warszawy i oczywiście Zamkiem Królewskim
- **Pałacu Kultury i Nauki** – najwyższego budynku w stolicy, na którego 30. piętrze mieści się taras widokowy, z którego rozpościera się piękna panorama Warszawy
- **Traktu Królewskiego z rezydencjami królewskimi** – Zamkiem Królewskim, Łazienkami i Pałacem w Wilanowie
- **Warszawskiej Pragi** – najbardziej autentycznej części miasta, która przetrwała II wojnę światową, a dziś odradza się jako miejsce pełne koloru, niezwykłego klimatu i przedwojennej architektury
- **Licznych muzeów** – Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, Muzeum Powstania Warszawskiego, Muzeum Narodowe, Muzeum Niepodległości, Muzeum Sportu i Turystyki oraz Państwowego Muzeum Archeologicznego
- **Galerii Mazowieckiego Instytutu Kultury** – Foksal, Test, XX1 i Elektor
- **Warszawskich murali** – rozsianych w różnych częściach miasta, tworzonych na przestrzeni lat przez artystów z całego świata

TWIERDZA MODLIN

Gigantyczna Twierdza Modlin to jeden z najlepiej zachowanych systemów umocnień w Europie, który porównać można jedynie do francuskiego Verdun. O jej unikalnym charakterze decyduje także malownicze położenie w otoczeniu lasów, u zbiegu trzech rzek – Wisły, Narwi i Wkry.

- Całość zabudowy tworzy ponad 30 obiektów, z których wiele jest udostępnionych do zwiedzania.
- **Cytadela Twierdzy** jest najdłuższym w Europie i drugim na świecie wolnostojącym budynkiem o imponującej długości ponad 2,2 km.

Twierdzę najlepiej zwiedzać z lokalnym przewodnikiem. Dużą popularnością wśród turystów cieszy się także nocne zwiedzanie.

PŁOCK

Płock – historyczna stolica Mazowsza, która na przełomie XI i XII wieku była faktyczną stolicą Polski, a prawa miejskie uzyskała wcześniej niż Kraków, Poznań i Wrocław – to jedno z najciekawszych miast na mapie turystycznej Mazowsza. Jego zwiedzanie najlepiej zacząć od wizyty w Centrum Informacji Turystycznej na Starym Rynku, w którym można zaopatrzyć się w ciekawe materiały i uzyskać pomoc w zaplanowaniu wycieczki.

- **Wzgórze Tumskie** z bazyliką konkatedralną Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i Muzeum Diecezjalnym w zabudowaniach dawnego Zamku Książąt Mazowieckich.
- **Stary Rynek** z XVIII i XIX-wiecznymi kamienicami, ratuszem i Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, powstałe w miejscu pierwszego objawienia Jezusa Miłosiernego św. Siostrze Faustynie Kowalskiej.
- **Świątynia Miłosierdzia i Miłości** wzniesiona w rzadko w Polsce spotykanym stylu gotyku angielskiego.
- **„Małachowianka”** – najstarsza szkoła w Polsce.
- **ZOO Płock**, do którego najlepiej dotrzeć Ciuchcią Tumską.
- **Zalew „Sobótka”**.

Twierdza Modlin

Centrum Informacji Turystycznej LOT Trzech Rzek
 ul. Bałki Murmańskiej 164
 05-160 Nowy Dwór Mazowiecki
 tel. +48 664 775 321, +48 664 775 326
www.twierdzamodlin.pl
www.twierdzamodlin.info

Płock, Muzeum Mazowieckie

Płock, Miejski Ogród Zoologiczny

Centrum Informacji Turystycznej
 Stary Rynek 8, 09-400 Płock
 tel. +48 24 367 19 44
www.turystykaplock.eu

Żyrardów, Resursa

Żyrardów, Muzeum Mazowsza Zachodniego

Centrum Informacji Turystycznej i Kulturalnej

ul. 1 Maja 45, 96-300 Żyrardów
tel. +48 46 854 28 28
www.zyrardow.pl

Pułtusk, zamek

Punkt Informacji Turystycznej w Puławsku

ul. Rynek 43, 06-100 Pułtusk
tel. +48 23 692 51 32
www.pultusk.pl

ŻYRARDÓW

Miasto nazwane na cześć Filipa de Girarda, pierwszego dyrektora technicznego zakładów przędzalniczych i wynalazcy przędzarki i turbiny wodnej, to industrialna perła Mazowsza. Żyrardów wyróżnia się jedynym w Europie, niemal w całości zachowanym zespołem budynków fabrycznych, mieszkalnych i użyteczności publicznej miasta przemysłowego przełomu XIX i XX wieku. Spacer po mieście zbudowanym z czerwonej cegły najlepiej zacząć od **Resursy**, tym bardziej, że to właśnie tutaj mieści się m.in. Centrum Informacji Turystycznej. Można w nim zaopatrzyć się w mapkę miejskiego szlaku turystycznego, pozwalającego odkryć piękno i niezwykły klimat miejsca, które właśnie przeżywa swój renesans. Zabytkowe industrialne zabudowania ponownie tętnią życiem pełniąc m.in. funkcje: muzealne (koniecznie należy odwiedzić **Muzeum Lniarstwa** w jednej z dawnych hal fabrycznych), hotelowe, gastronomiczne, mieszkaniowe i handlowe, a stare mury dzięki starannie prowadzonej rewitalizacji cieszą oko swoim wyglądem. Na spacer idealny jest zaaranżowany w stylu angielskim **park im. Karola Dittricha**. W lecie świetnym miejscem na wypoczynek jest **Zalew Żyrardowski**.

PUŁTUSK

Wizyta w **XV-wiecznym zamku** i spacer po przylegającym do niego **najdłuższym brukowanym rynku w Europie**, przejażdżka rowem wodnym, łódką, kajakiem lub gondolą po Narwi i połączonych z nią kanałach, okalających najstarsze części miasta – to główne atrakcje Puławsku. Mówi się o nim „**mazowiecka Wenecja**”, nie sposób bowiem odmówić mu niezwykłego uroku, który nadają wielowiekowe zabytki i malownicza rzeka z systemem kanałów.

W Puławsku warto zobaczyć również:

- **kolegiatę Zwiastowania Najświętszej Marii Panny** ze słynnym sklepieniem puławskim,
- **Muzeum Regionalne** w gotycko-renesansowej wieży dawnego ratusza i w kamienicy przy ul. Rynek 36, w której to znajduje się ekspozycja „Napoleon w Puławsku”,
- XVI i XVII-wieczne kościoły: **św. Krzyża, świętych Piotra i Pawła**.

KONSTANCIN-JEZIORNA

Jedynie w województwie mazowieckim uzdrowisko, którego historia sięga końca XIX wieku, to Konstancin-Jeziorna położony na obrzeżach Warszawy, w otoczeniu kilku rezerwatów przyrody i Chojnowskiego Parku Krajobrazowego. Jego największą atrakcją jest **Park Zdrojowy z tężnią solankową**, rozpylającą w powietrzu solankę wydobywaną z głębokości ponad 1,5 km oraz licznymi kawiarniami i restauracjami. Z zabytków warte zobaczenia są okoliczne **przedwojenne wille i pałace**. Wiele z nich pozostaje w rękach prywatnych, ale część otwiera swoje podwoje dla turystów, jak na przykład **Willa Świt** mieszcząca Dom Pamięci Stefana Żeromskiego i **Willa La Fleur**, w której podziwiać można wystawę dzieł polskich i żydowskich artystów działających w XX wieku we Francji. Dużą atrakcją Konstancina jest prezentowana w **Konstancińskim Domu Kultury** wystawa wycinanek z Kolekcji Antoniego Śledzińskiego. Można tu zobaczyć dzieła z najważniejszych regionalnych ośrodków wycinankarstwa w Polsce, wykonane przez najwybitniejsze indywidualności twórcze w powojennej historii tej dziedziny.

Szczegółowe informacje: www.konstancinjeziorna.pl

WARKA

Jak poczuć Amerykę na Mazowszu? To jest możliwe – **Muzeum im. Kazimierza Puławskiego** w Warce już ponad 50 lat przypomina o polskich emigrantach do USA. W otoczeniu starych drzew, zabytkowego parku, w białym pałacyku z poł. XIX w. poznasz losy wielu polsko-amerykańskich postaci: Kazimierza Puławskiego, Tadeusza Kościuszki, Juliana Ursyna-Niemcewicz, Heleny Modrzejewskiej czy Ignacego Jana Paderewskiego. W Warce można poczuć także atmosferę prawdziwego polskiego domu szlacheckiego. Ponadto wielkim atutem muzeum jest **15 ha park na skarpie nad Pilicą, znajdujący się w obszarze NATURA 2000**. Wędrując ścieżką edukacyjno-przyrodniczą do rzeki, poznasz faunę i florę Doliny Pilicy. Panujący tu mikroklimat stwarza dobre warunki do odpoczynku, a Pilica to raj dla kajakarzy. Szczegółowe informacje: www.muzeumpulaski.pl

Konstancin-Jeziorna, tężnia solankowa

Konstancin-Jeziorna, willa Gryf

Warka, Muzeum im. Kazimierza Puławskiego

Warka, ratusz

pomysł na weekend

propozycje ciekawych weekendowych wycieczek po Mazowszu

pomysł
na
weekend

SIERPC – PŁOCK

Z wizytą na mazowieckiej wsi i w historycznej stolicy Polski. Dwa miasta, których przeszłość sięga X w., a średniowiecze pozostawiło po sobie wiele cennych zabytków. Można tu poczuć klimat ukrytych w gotyckich murach historii, poznać urok XIX-wiecznego wiejskiego życia, delektować się atmosferą współczesnego, nowoczesnego miasta i wziąć udział w jednej z wielu barwnych imprez.

DZIEŃ 1: SIERPC

Dojazd z Warszawy: samochodem, pociągiem (Koleje Mazowieckie, z przesiadką w Nowym Dworze Mazowieckim), autobusem.

Plan zwiedzania:

- Muzeum Wsi Mazowieckiej** – największa atrakcja Sierpca prezentująca mazowiecką wieś z XIX i początków XX wieku (3-4 godz.), *ul. Narutowicza 64, www.mwmskansen.pl.*
- Spacer po mieście** (2 godz.):
 - ratusz** – jeden z oddziałów Muzeum Wsi Mazowieckiej *pl. Wyszyńskiego 1,*
 - „Dwór Kasztelanka”** otoczony wielobarwnym ogrodem – najpiękniejszy przykład drewnianej zabudowy Sierpca *ul. Kasztelańska 2,*
 - kościół świętych Wita, Modesta i Krescencji** – jedna z najstarszych świątyń na Mazowszu *pl. Chopina 13.*

Sierpc, Muzeum Wsi Mazowieckiej

Sierpc, Ratusz

Rekomendowany nocleg w Sierpcu znajduje się na terenie skansenu Hotel Skansen Conference&Spa, ul. Narutowicza 64, Sierpc, www.hotelskansen.pl

DZIEŃ 2: PŁOCK

Dojazd z Sierpca (ok. 40 min.): samochodem, pociągiem (Koleje Mazowieckie), autobusem

Plan zwiedzania:

- Stary Rynek z ratuszem** oraz XVIII i XIX-wiecznymi kamienicami, w jednej z których mieści się informacja turystyczna. (0,5 godz.).
- Wzgórze Tumskie** (2-3 godz.):
 - Bazylika Konkatedralna Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny.**
 - Zespół dawnego opactwa benedyktyńskiego z relikami Zamku Książąt Mazowieckich i budynek Muzeum Diecezjalnego** (tzw. Stare Muzeum), *www.mdplock.pl.*

Płock, ratusz

Płock, Wzgórze Tumskie

Płock, Muzeum Mazowieckie

Centrum Informacji Turystycznej
Stary Rynek 8, 09-400 Płock,
tel. +48 24 367 19 44,
www.turystykaplock.eu

3. **Muzeum Mazowieckie** z największą kolekcją sztuki secesyjnej w Polsce (1 godz.), *ul. Tumską 8, muzeum.plock.eu.*
4. **Małachowianka** to najstarsza szkoła w Polsce, istniejąca od końca XII wieku. Na jej wieży znajduje się taras widokowy, z którego rozpościera się panorama miasta. Od 2019 roku wieżę zdobi słoneczny zegar nawiązujący do XIX-wiecznej historii szkoły (0,5 godz.), *ul. Małachowskiego 1, www.malachowianka.edu.pl.*
5. **Świątynia Miłosierdzia i Miłości**, jedyna katedra mariawicka w kraju, wzniesiona w rzadko w Polsce spotykanym stylu gotyku angielskiego (0,5 godz.), *ul. Kazimierza Wielkiego 27a, www.mariawita.pl.*
6. **Park Miejski**, przy dobrej pogodzie – zalew Sobótka, jedno z najczystszych kąpielisk na Mazowszu, z moło, WakePark'iem i zjeżdżalnią Anakonda.

CIECHANÓW – OPINOGÓRA

W poszukiwaniu skarbu książąt mazowieckich i romantyzmu. Dwie historie, dwa weekendowe dni w powiecie ciechanowskim. Niezdobyty w średniowieczu Zamek Książąt Mazowieckich i romantyczny pałac rodu Krasińskich wraz z okalającym go, zabytkowym parkiem w stylu angielskim – czy to nie brzmi jak przepis na udany weekendowy wypad?

DZIEŃ 1: CIECHANÓW

Dojazd z Warszawy: samochodem, pociągiem (Koleje Mazowieckie), autobusem.

Plan zwiedzania:

1. **Zamek Książąt Mazowieckich** był niegdyś symbolem potęgi, teraz – po ponad 700 latach – rozkwita ponownie. To jedyny niezdobuty w średniowieczu Zamek Książąt Mazowieckich. Jego gotyckie mury mieszczą dziś sale muzealne (1,5 godz.), *ul. Zamkowa 1, www.zamekwciechanowie.pl.*
2. **Rynek z neogotyckim ratuszem z 1844 roku** zbudowanym według projektu Henryka Marconiego, jednego z najwybitniejszych architektów tworzących w Polsce w pierwszej połowie XIX wieku (0,5 godz.).
3. **Muzeum Szlachty Mazowieckiej**, którego ekspozycje dotyczą: rzemiosła wsi mazowieckiej, historii rodzin żydowskich zamieszkujących niegdyś Ciechanów i ludowej sztuki rzeźbiarskiej (1 godz.), *ul. Warszawska 61, www.muzeumciechanow.pl.*
4. **Kościół św. Józefa**. Sakralny symbol miasta wzniesiony w stylu nadwiślańskiego gotyku (0,5 godz.), *ul. Ks. Piotra Ściegiennego 11, www.faraciechanow.pl.*
5. **Park Nauki Torus**. Miejsce, gdzie nauka idzie w parze z zabawą. Zajmuje on zaadaptowaną wieżę ciśnień, która nigdy wieżą ciśnień nie była (2 godz.), *ul. Płocka 34, www.parknaukitorus.pl.*

Ciechanów, Zamek Książąt Mazowieckich

Ciechanów, Muzeum Szlachty Mazowieckiej

Ciechanów, Park Nauki Torus – Wieża Ciśnień

Rekomendowany nocleg w Ciechanowie: mieszczący się w zabudowaniach zabytkowego browaru QBATURA CAFÉ&HOTEL, ul. Kilińskiego 4A, Ciechanów, www.qbatura.eu

Opinogóra, Zespół pałacowo-parkowy

Opinogóra, Muzeum Romantyzmu

DZIEŃ 2: OPINOGÓRA

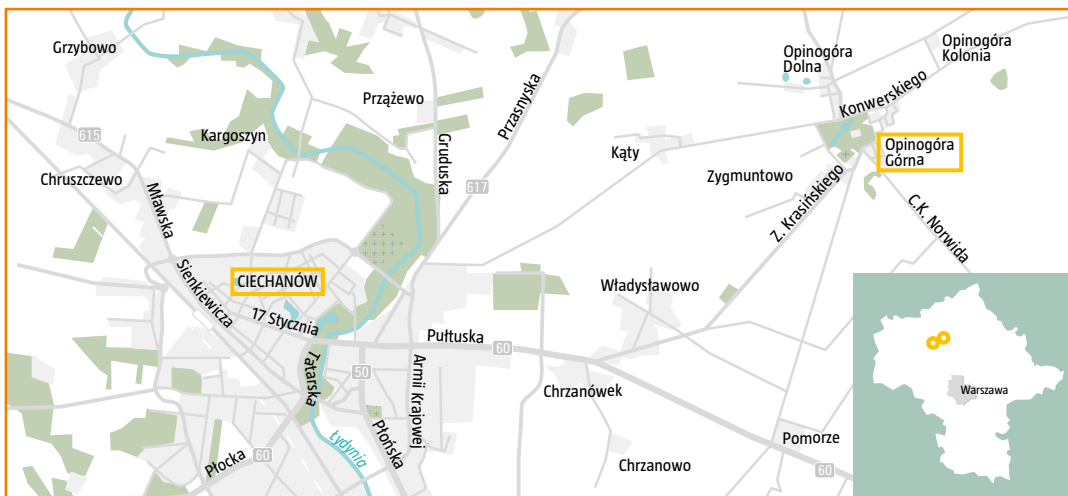
Dojazd z Ciechanowa (ok. 20 min.): samochodem, autobusem (linia 11 ZKM w Ciechanowie).

Plan zwiedzania:

- Zespół pałacowo-parkowy Zygmunta Krasińskiego z Muzeum Romantyzmu** (4 godz.), *ul. Krasińskiego 9, www.muzeumromantyzmu.pl*.

Zwiedzanie:

- muzeum: ekspozycja stała poświęcona Zygmuntowi Krasińskiemu w neogotyckim Pałacyku z lat 40. XIX wieku, ekspozycje czasowe w neogotyckim budynku Oficyny Dworskiej oraz wystawy „Malarstwo polskie epoki romantyzmu” i ekspozycja nepoleońska w Dworze,
- spacer po zabytkowym parku w stylu angielskim,
- inne atrakcje: stajnia, powozownia, ptaszarnia, place zabaw dla dzieci, muzealna gospoda „Gościniec Ogrodnika”, kawiarnia „Pod kasztanami”.

SIEDLCE – WĘGRÓW – LIW

Śladami czarnoksiężnika i El Greco. Dolina Liwca z najmniejszym mazowieckim zamkiem, kraina legend o czarnoksiężniku Twardowskim, perła polskiego baroku i ukochane miasto księżnej Aleksandry Ogińskiej. Jeśli dodamy do tego El Greco, który o tych okolicach pewnie nigdy nie słyszał, ale je rozstawił, to mamy gwarancję dużej dawki turystycznych wrażeń.

DZIEŃ 1: SIEDLCE

Dojazd z Warszawy: samochodem, pociągiem (Koleje Mazowieckie), autobusem.

Plan zwiedzania:

- Muzeum Diecezjalne.** To tutaj znajduje się prawdziwy skarb – obraz „Ekstaza św. Franciszka” pędzla El Greco, jedyne dzieło tego artysty w Polsce (1 godz.), *ul. Biskupa I. Świrskiego 56, www.muzeum.siedlce.pl*.
- Ratusz**, czyli popularny siedlecki „Jacek”. Jedyny ratusz w Polsce dźwigający na swoich barkach Atlasa z globem ziemskim. Mieści się w nim Muzeum Regionalne (1 godz.), *ul. Piłsudskiego 1, Siedlce, www.muzeumsiedlce.art.pl*.
- Pałac Ogińskich** to klasycystyczna rezydencja „Pani na Siedlcach” – Aleksandry Ogińskiej. Dziś swoją siedzibę ma w nim Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny, więc zwiedzanie obiektu nie jest możliwe. Można natomiast pospacerować po parku miejskim „Aleksandrii” (1 godz.), *ul. Konarskiego 2, www.uph.edu.pl*.

Siedlce, Pałac Ogińskich

Centrum Informacji Turystycznej

ul. Pułaskiego 7, 08-110 Siedlce
tel. +48 535 068 593
www.pttkiedlce.pl

Punkt Informacji Turystycznej

ul. bp. I. Świrskiego 31, 08-110 Siedlce
tel. 25 794 31 70
www.ckis.siedlce.pl

*Rekomendowany nocleg w Siedlchach:
XIX-wieczny zabytkowy Dwór Mościbrody,
Mościbrody 52, 08-112 Wiśniew
www.dwormoscibrody.pl*

DZIEŃ 2: WĘGRÓW I LIW

Dojazd z Siedlec: samochodem, autobusem.

Plan zwiedzania:

- Bazylika Mniejsza Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny oraz św. Pawła, św. Piotra, św. Andrzeja i św. Katarzyny w Węgrowie** ze słynnym XVI-wiecznym lustrem Twardowskiego w zakrystii (0,5 godz.), *ul. Strażacka 5, www.bazylika-wegrow.pl*.

Węgrów, Bazylika mniejsza Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny

Liw, Zamek Książąt Mazowieckich

Punkt Informacji Turystycznej
ul. Gdańska 2, 07-100 Węgrów
tel. +48 25 792 35 66
www.wegrow.com.pl

2. Spacer po Węgrowie (1 godz.):

- **Dom Gdański** to pamiątka po gdańskich kupcach, którzy utrzymywali tu swoją faktorię. Mieści dziś Gabinet Zbiorów Regionalnych i Muzeum Tkaniny Podlaskiej, *Rynek Mariacki 11*.
- **Zespół poreformacki**. Świadcstwo bogatej historii Węgrowa, w której protestanci odegrali znaczącą rolę, *ul. Kościuszki 27*.

Przejazd do Liwu: samochodem, autobusem (ok. 40 min.)

Zamek Książąt Mazowieckich to najmniejszy mazowiecki zamek położony nad Liwcem, który w czasach panowania książąt mazowieckich stanowił naturalną granicę księstwa. Obecnie mieści Muzeum Zbrojownię prezentującą kolekcję broni, grafiki, malarstwa o tematyce batalistycznej i portretu sarmackiego (2 godz.), *Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie, ul. Batorego 2, www.liw-zamek.pl*.

RADOM – SZYDŁOWIEC

Mazowieckie światowe klimaty – w mieście większym od Paryża i pierwszym na świecie samodzielnym muzeum poświęconym ludowym instrumentom muzycznym. Miasto o wielowiekowej historii, której świadkami były licznie zachowane zabytki, połączenie stylu gotyckiego i postindustrialnego, a do tego pochwała życia wiejskiego. Radom ma różne oblicza. Dla odmiany, leżący nieopodal Szydłowiec posiada bardziej jednolity charakter, ale za to jaki! Piękna rezydencja rodu Szydłowieckich i niezwykle muzeum zapierają dech w piersiach.

DZIEŃ 1: RADOM

Dojazd z Warszawy: samochodem, pociągiem (Koleje Mazowieckie), autobusem.

Plan zwiedzania:

1. Spacer **szlakiem turystycznym „Zabytki Radomia”**, na którym znajdują się najważniejsze zabytki miasta, m.in.: Grodzisko Piotrówka, kościół św. Wacława, kościół farny św. Jana Chrzciciela i relikty zamku radomskiego, miejskie mury obronne z XIV wieku, zespół kościoła św. Katarzyny i klasztoru oo. Bernardynów, dawny barokowy zespół kościoła i klasztoru Benedyktynów, kamienice klasycystyczne w śródmieściu, dawny ratusz, dawny pałac Karschów i rezydencje przy ul. Żeromskiego, kościół garnizonowy, katedra radomska, Dom Glogierów i zabudowa eklektyczna w śródmieściu (ok. 3 godz.).
2. **Muzeum im. Jacka Malczewskiego** z kolekcją malarstwa Malczewskiego (2 godz.), Rynek 11, www.muzeum.edu.pl.
3. **Galeria Dziedzictwa Kulturowego Radomia** Galeria Miasta Kazimierzowskiego mieszcząca się na parterze budynku Urzędu Miejskiego, z trzecią co do wielkości w kraju makietą urbanistyczną historycznego centrum Radomia (1 godz.), *ul. Żeromskiego 53*.
4. **Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia”** z ciekawymi wystawami, kinem i kawiarnią. Powstało z inicjatywy Andrzeja Wajdy w zaadaptowanym budynku dawnej elektrowni. To przykład doskonałego połączenia postindustrialnego klimatu i nowoczesnych form prezentowania szeroko pojętej kultury (1 godz.), ul. Mikołaja Kopernika 1, www.mcswelektrownia.pl

Radom, ratusz

Radom, Muzeum im. Jacka Malczewskiego

Radom, Muzeum Wsi Radomskiej

Centrum Informacji Turystycznej,
pl. Dworcowy 2, tel. +48 48 360 06 10,
+48 793 456 783, www.cit.radom.pl

Centrum Informacji Turystycznej (UM),
ul. Rwańska 16, tel. +48 48 362 05 36,
www.radom.pl

Szydłowiec, Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych

Punkt Informacji Turystycznej,
ul. Rynek Wielki 5a, 26-500 Szydłowiec,
tel. +48 48 326 20 54,
www.szydlowiec.pl

DZIEŃ 2: RADOM, SZYDŁOWIEC

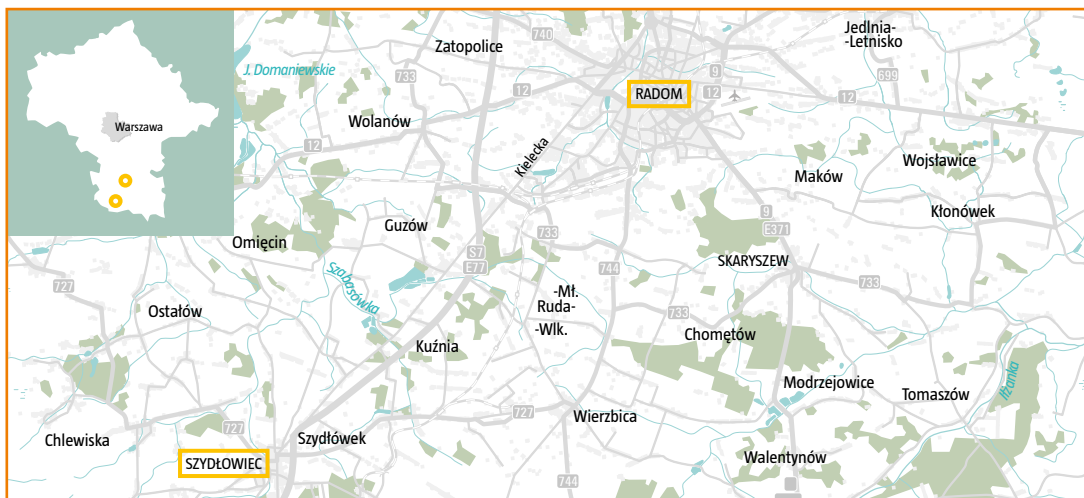
Plan zwiedzania:

1. Muzeum Wsi Radomskiej. To skansen, w którym można poznać dziedzictwo kulturowe krainy leżącej na pograniczu Mazowsza i Małopolski (2-3 godz.), (ul. Szydłowiecka 30, Radom, www.muzeum-radom.pl).

Przejazd do Szydłowca: samochodem, pociągiem (Koleje Mazowieckie), autobusem (ok. 0,5 godz.).

1. Zamek to jedna z najbardziej okazałych renesansowych magnackich rezydencji w Polsce, malowniczo położona na sztucznej wyspie, otoczona fosą i zabytkowym parkiem, oraz Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych prezentujące materialne świadectwo tkwiącej w człowieku potrzeby kontaktu z muzyką (1 godz.), ul. J. Sowińskiego 2, www.muzeuminstrumentow.pl.

2. Spacer po Szydłowcu: Rynek Wielki z zabytkowym ratuszem z XVII wieku, kościół św. Zygmunta z końca XV wieku (1 godz.).

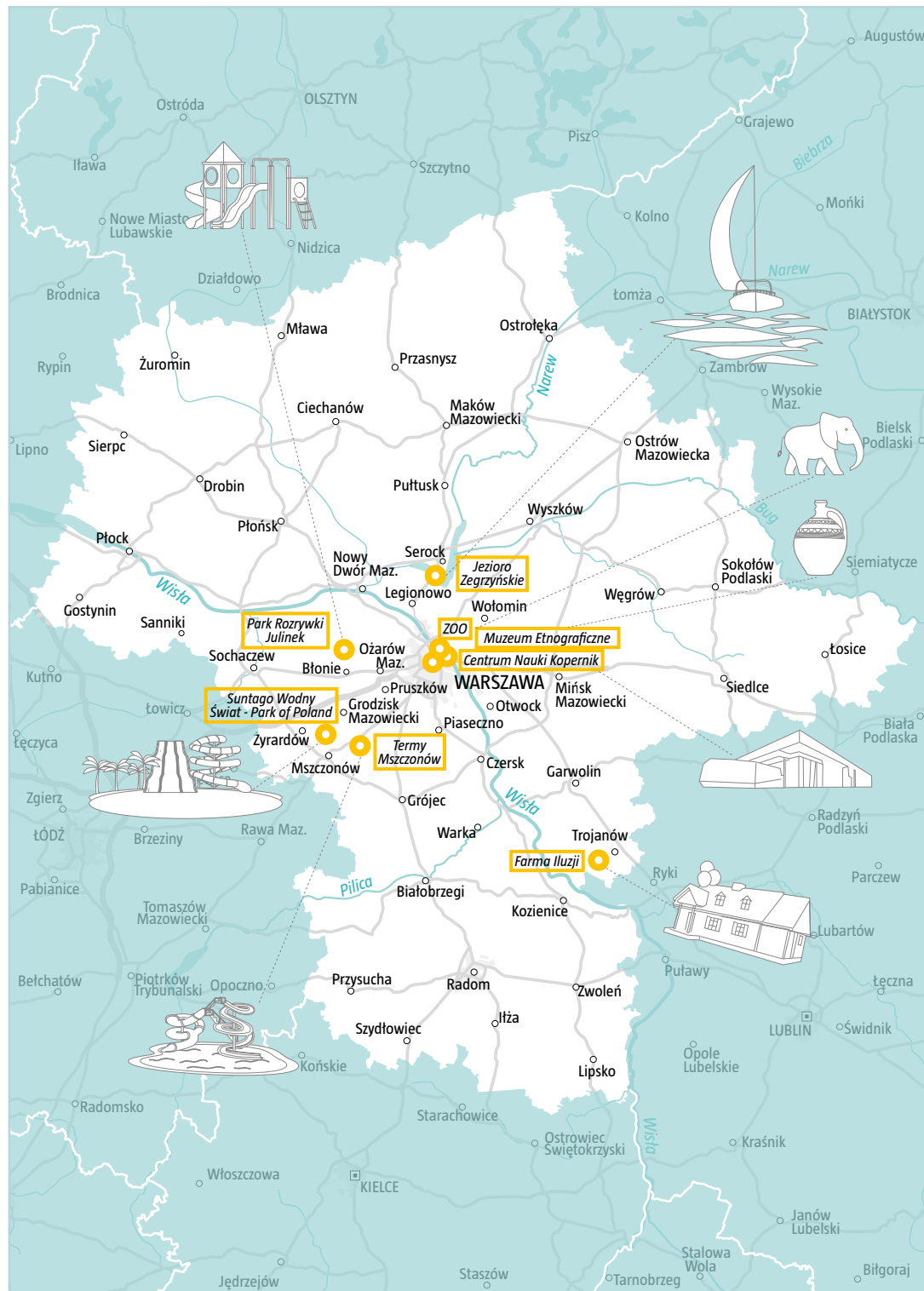
podróż z przygodami

propozycje wypoczynku
nad wodą i atrakcje dla dzieci

3

10

WODNA, ZABAWA I POZNAWANIE ŚWIATA

PARK OF POLAND – SUNTAGO WODNY ŚWIAT

Największy zadaszony aquapark w Europie znajduje się na Mazowszu. Otwarty na początku 2020 roku dołączył do grona największych atrakcji w regionie. Na turystów czekają tutaj trzy strefy tematyczne: Jamango, Relax i Saunaria, strefa Wellness&Spa, kilkadziesiąt zjeżdżalni o łącznej długości 3,2 km, 2 tysiące m² basenów, 840 m² basenu termalnego, 8 różnych saun i łaźni, a do tego restauracje, bary oraz Suntago Village z bungalowami.

ul. Nowy Świat 1, 96-300 Wręcza, www.parkofpoland.com

Park of Poland – Suntago Wodny Świat

ZEGRZE

Raj dla żeglarzy, wędkarzy i amatorów windsurfingu, wakeboard'u, flyboard'u i relaksu nad wodą. Swoją ofertą kuszą liczne ośrodki wypoczynkowe i letniskowe, restauracje i bary. Nie brakuje szkółek żeglarskich, wypożyczalni sprzętu wodnego i przystani jachtowych. Do najpopularniejszych miejscowości turystycznych nad Jeziorem Zegrzyńskim należą Zegrze, Serock, Zegrzynek, Jadwisin, Jachranka, Białobrzegi i Rynia. Jezioro i jego okolice to doskonała propozycja dla amatorów wodnego wypoczynku.

www.jezioro.zegrzynskie.pl

Jezioro Zegrzyńskie

TERMY MSZCZONOWSKIE

Słodkie termalne źródła eksploatowane z głębokości 1,6 km zasilają dwa całoroczne baseny. Wśród atrakcji są także basen sportowy, rekreacyjny i dla dzieci oraz zjeżdżalnie (długości 60 i 12 m oraz mini zjeżdżalnia dla najmłodszych), jacuzzi, sauny, grota solna, plac zabaw i plaża z boiskami do piłki siatkowej i plenerową siłownią, a w zimie lodowisko. W tutejszej wypożyczalni na turystów czekają rowery, kijki do nordic walking i komplety do narciarstwa biegowego. W okolicy na terenie powiatów: żyrardowskiego i gro-

Termy Mszczonowskie

Warszawa, Park Wodny Moczydło

Park rozrywki „Julinek”

Park edukacji i rozrywki „Farma Iluzji”

dzieskiego wyznaczono 8 szlaków rowerowych o łącznej długości 281 km, także każdy znajdzie tu coś odpowiedniego dla siebie.
ul. Warszawska 52, 96-320 Mszczonów, www.termy-mszczonow.eu

PARK WODNY MOCZYDŁO

Odnowiony Park Wodny Moczydło to cała gama atrakcji doskonałych zarówno na zimowe, jak i letnie dni. Basen sportowy, niecka rekreacyjna z podwodnymi leżankami i gejzerami, zjeżdżalnie, dzwonki wodne, place zabaw, tory przeszkód i oczywiście baseny letnie. Idealna propozycja na złapanie oddechu po długim dniu zwiedzania stolicy.

ul. Górczewska 69/73, Warszawa, www.aktwnawarszawa.waw.pl

PARK ROZRYWKI „JULINEK”

To nie jest zwykły park rozrywki. To miejsce z historią – tu bowiem przez kilkadziesiąt lat funkcjonował ośrodek sztuki i rozrywki cyrkowej o międzynarodowym znaczeniu. I to właśnie w nawiązaniu do cyrku Julinek zbudował swoje atrakcje. Podobają się dzieciom i dorosłym, to oferta doskonała dla gości w każdym wieku. Podniebny Cyrk, Kraina Dmuchańców, minigolf cyrkowy, cyrkowa strefa animacji i plac zabaw oraz Wystawa Sztuki Cyrkowej – to tylko niektóre z atrakcji miejsca położonego w otulinie Kampinoskiego Parku Narodowego.

Julinek 1, 05-084 Leszno k/Warszawy, www.julinek.com.pl

PARK EDUKACJI I ROZRYWKI „FARMA ILUZJI”

Wielość i różnorodność atrakcji (jest ich ponad 60!) położonych na 6-hektarowym, częściowo zalesionym terenie – to największy atut Farmy Iluzji. Są tu place zabaw, karuzele, kolejki, labirynty, mini zoo, jest oczywiście też iluzja – Krzywa Chata, Kopalnia Złota i pokazy iluzjonistów. Można tu zrobić piknik i odpocząć nad basenem.

Mościska 9, 08-455 Trojanów, www.farmailuzji.pl

CENTRUM NAUKI KOPERNIK

Królestwo nauki, eksperymentów i doskonałej zabawy. Wizyta w największym centrum nauki w Polsce to przepis na fascynującą podróż do świata chemii, biologii, fizyki, robotyki i astronomii. Setki interaktywnych eksponatów, przestrzeń warsztatowa, laboratoria, dwa niezwykle teatry – Teatr Robotyczny i Teatr Wysokich Napięć to atrakcje, które uczą i bawią nie tylko dzieci. Swoje pasje odnajdują tu również dorośli.

ul. Wybrzeże Kościuszkowskie 20, 00-390 Warszawa, www.kopernik.org.pl

ZOO WARSZAWA

Istna oaza spokoju w sercu tętniącej życiem stolicy. Istniejące od 1928 roku warszawskie zoo jest dziś domem dla około 5 tysięcy zwierząt należących do 550 gatunków. Egzotyka miesza się tutaj z rodzimymi przedstawicielami fauny. To miejsce, w którym kolejne pokolenia warszawiaków poznają puchate niedźwiedzie, długonogie żyrafy, groźne krokodyle i dzikie koty czy uwielbiane przez dzieci kapucynki. To także miejsce, za którym stoi historia Jana Żabińskiego i jego rodziny, która ryzykując własne życie dała schronienie setkom Żydów prześladowanych w czasie II wojny światowej. Historię warszawskiego azylu można poznać odwiedzając położoną na terenie zoo Willę Żabińskich.

ul. Ratuszowa 1/3, 03-461 Warszawa, www.zoo.waw.pl

MUZEUM ETNOGRAFICZNE

Feeria barw i smaków z całego świata. Kolorowe i zróżnicowane tematycznie, najstarsze muzeum etnograficzne w Polsce przyciąga uwagę nie tylko znawców etnografii, ale również najmłodszych odkrywców. Dla nich szczególnie ciekawe są wystawy stałe przenoszące odwiedzających do świata Azji i Afryki, ale również te opowiadające o Polsce i Europie. To niezwykła placówka nie tylko ze względu na swój wiek i unikatowe zbiory, ale również z uwagi na specjalnie przygotowane Muzeum dla Dzieci z bogatym programem zajęć, warsztatów i wydarzeń rodzinnych, organizowanych przez cały rok.

ul. Kredytowa 1, 00-056 Warszawa, www.ethnomuseum.pl

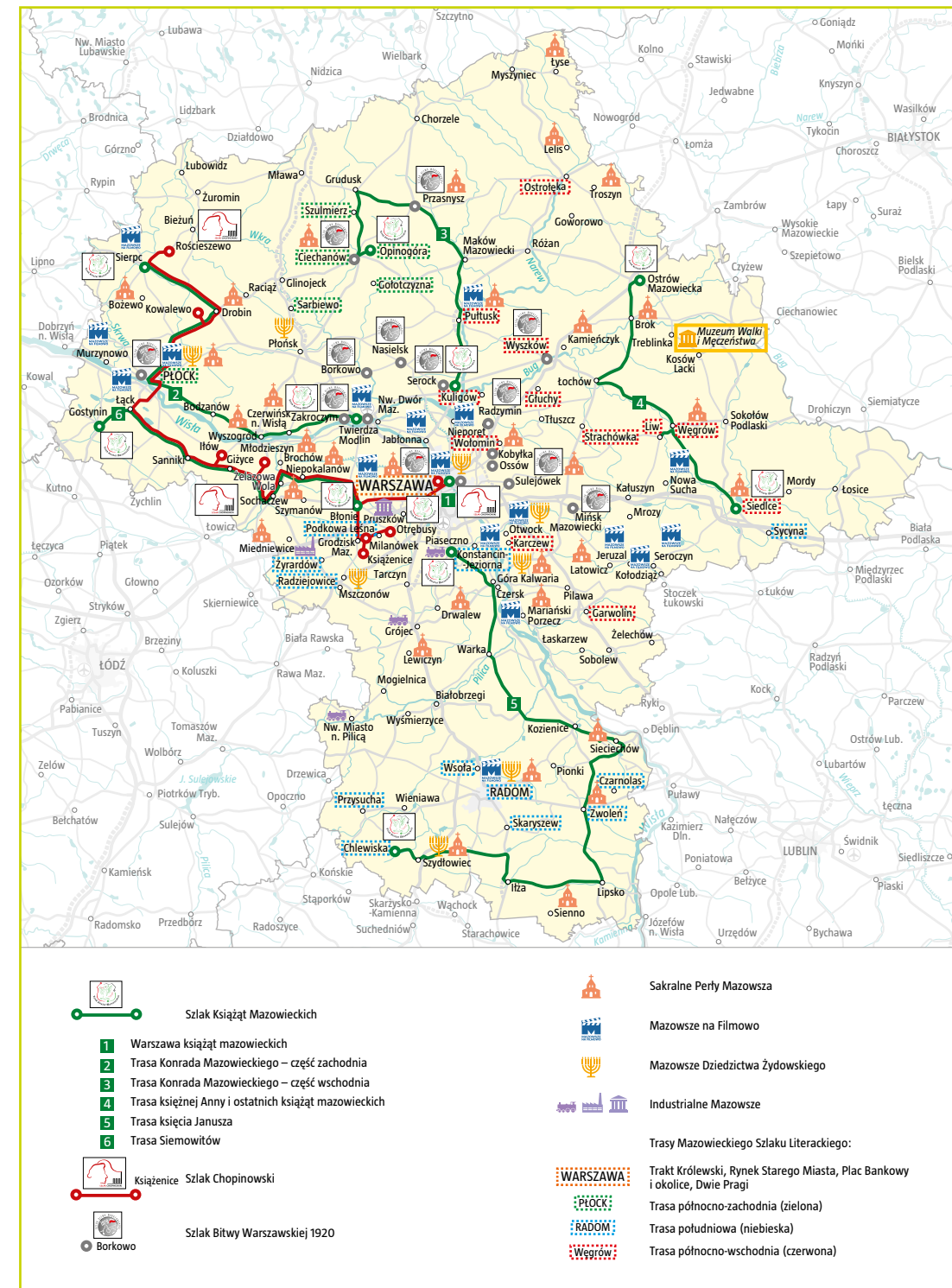
Warszawa, Centrum Nauki Kopernik

Warszawa, Miejski Ogród Zoologiczny

Warszawa, Muzeum Etnograficzne

SZLAK KSIĄŻĄT MAZOWIECKICH

Opowieść o trzech wiekach mazowieckich Piastów, dzięki którym Mazowsze wzbogaciło się o około 100 budowli świeckich i sakralnych, nowy styl w architekturze zwany mazowieckim gotykiem oraz legendy o skarbach templariuszy i niezwykle historie. Jedną z nich w „Zimowej Opowieści” opisał sam William Szekspir. Przemierzając Mazowsze Szlakiem Książąt Mazowieckich można poznać spuściznę pozostawioną przez kilka pokoleń rodu, którego protoplastą był Konrad Mazowiecki. Historia ocenia go srogo za to, że sprowadził do Polski Krzyżaków. Ale pamiętać należy, że to także za jego sprawą niemal dziewicze tereny zmieniły się w prężnie działające i rozwijające się autonomiczne księstwo, które ostatecznie po wygaśnięciu linii zostało przyłączone do Polski.

Warszawa, kościół świętej Anny

Warszawa, Wieża Grodzka

Czerwińsk, Kościół Zwiastowania NMP

Trasy Szlaku Książąt Mazowieckich:

1. **Warszawa Książąt Mazowieckich:** Jazdów – dwór myśliwski książąt mazowieckich (dziś Zamek Ujazdowski), pl. Trzech Krzyży, kościół św. Anny, Zamek Królewski, katedra św. Jana, mury miejskie, kamienica książąt mazowieckich przy rynku, ul. Zakroczyńska.

👁 *Szczególnie polecane – **Zamek Królewski**, w miejscu którego stał niegdyś drewniany dwór będący najstarszą siedzibą książęcą, zastąpiony przez murowaną budowlę z zachowaną do dziś w części piwnicznej i parterowej Wieżą Grodzką. I choć nie jest ona dostępna dla zwiedzających, warto pamiętać, że Zamek Królewski był pierwotnie rezydencją książąt mazowieckich, a dopiero później stał się siedzibą króla.*

2. **Trasa Konrada Mazowieckiego – część zachodnia:** Zakroczym, Czerwińsk, Wyszogród, Bodzanów, Płock, Drobin, Sierpc, Zakroczym.

👁 *Szczególnie polecane – **Czerwińsk**, miasto, które odegrało kluczową rolę w bitwie z Zakonem Krzyżackim w 1410 r. To tutaj, u stóp istniejącej do dnia dzisiejszego XII-wiecznej romańskiej bazyliki pw. Zwiastowania NMP, zbudowano jedną z najbardziej niezwykłych konstrukcji średniowiecznej Europy – most łyżwowy. Umożliwił on wojskom Władysława Jagiełły przeprawę przez Wisłę w drodze na Grunwald.*

3. **Trasa Konrada Mazowieckiego – część wschodnia:** Serock, Pułtusk, Maków Mazowiecki, Przasnysz, Grudusk, Ciechanów, Opinogóra.

👁 *Szczególnie polecane – **Ciechanów**, z dominującym nad miastem od ponad 600 lat Zamkiem Książąt Mazowieckich - warownią, która nigdy w średniowieczu nie została zdobyta.*

4. **Trasa księżnej Anny i ostatnich książąt mazowieckich:** Siedlce, Liw, Węgrów, Ostrów Mazowiecka.

👁 *Szczególnie polecane – **Liw**, małe miasteczko położone malowniczo nad Liwcem, którego symbolem jest najmniejszy na Mazowszu Zamek Książąt Mazowieckich.*

5. **Trasa księcia Janusza:** Piaseczno, Czersk, Warka, Kozienice, Sieciechów, Iłża, Szydłowiec, Chlewiska.

👁 *Szczególnie polecane – **Czersk**, drugi po Płocku ośrodek władzy książąt mazowieckich uznawany za centrum militarne, dzisiaj – otoczona sadami wieś malowniczo położona na wiślanej skarpie, której symbolem i największą atrakcją jest średniowieczny gotycki zamek, wzniesiony przez księcia Janusza.*

6. **Trasa Siemowitów:** Błonie, Kampinos, Brochów, Sochaczew, Giżyce, Sanniki, Gostynin.

👁 *Szczególnie polecane – **Gostynin**, w którym zabudowania obronne powstały za czasów pierwszego władcy mazowieckiego - Siemowita III. Dzisiaj w ich miejscu stoi odbudowany zamek pełniący funkcje hotelowe. Ciekawostką jest fakt, że przylega on do zabudowań kościoła (tzw. Sala Kolumnowa) zawierającego w swoich murach fragmenty średniowiecznego zamku.*

Szczegóły na:
www.dziedzictwomazowsza.pl/szlak-ksiazat-mazowieckich.

Ciechanów, Zamek Książąt Mazowieckich

Liw, zamek

Czersk, Zamek Książąt Mazowieckich

Gostynin, zamek

SZLAK BITWY WARSZAWSKIEJ 1920

Mówi się o niej „Cud nad Wisłą”, bo żadne znaki na niebie i ziemi nie wskazywały, że Polacy zwyciężą, że powstrzymają pochód Bolszewików na zachód. Jedna z najważniejszych bitew nie tylko w historii Polski, ale i całego świata to inspiracja dla szlaku, którym warto podążać chcąc zrozumieć, co dokładnie wydarzyło się przez kilka sierpniowych dni 100 lat temu.

Warszawa, Grób Nieznanego Żołnierza

Warszawa, Muzeum Niepodległości

Twierdza Modlin

- Warszawa 1920.** Klucz do zwycięstwa nad Polską, strategiczny cel najeźdźców, zaplecze działań wojennych i wreszcie miasto, w którym zapadały decyzje polityczne, społeczne, gospodarcze i militarne. Oto miejsca w samej stolicy powiązane ze sławną bitwą. Działo na tyłach Pałacu Kazimierzowskiego – symbol walk młodzieży akademickiej o niepodległość w latach 1918–1920 (ul. Krakowskie Przedmieście 26/28), **grób księdza Ignacego Skorupki na Cmentarzu Powązkowskim, pomnik księdza Ignacego Skorupki przed katedrą św. Floriana przy ul. Floriańskiej 3, Muzeum Wojska Polskiego (Al. Jerozolimskie 3), Cmentarz Wojskowy na Powązkach, Grób Nieznanego Żołnierza (pl. Piłsudskiego), kościół Matki Boskiej Zwycięskiej na Kamionku (ul. Grochowska 365), kościół Chrystusa Króla na Targówku (ul. Tykocińska 27/35), kościół Matki Boskiej Zwycięskiej w Rembertowie (ul. Grzybowska 1), pomnik Cudu nad Wisłą na Bródnie (ul. Wysockiego 49), Muzeum Niepodległości (Al. Solidarności 62)**
- Mazowsze 1920.** Wbrew temu, co sugeruje nazwa, bitwa 1920 roku toczyła się w wielu miejscach oddalonych od Warszawy o dziesiątki kilometrów. Te najważniejsze znalazły się na szlaku.
 - Ossów** – to tutaj 14.08.1920 r. rozegrała się batalia uznawana za jedno z najważniejszych wydarzeń Bitwy Warszawskiej. Upamiętniają ją symboliczne krzyże i pomniki, cmentarz wojenny oraz multimedialne Centrum Informacji Turystyczno-Historycznej.
 - Radzymin** – tu od 13 do 16.08.1920 toczyła się zacięta i krwawa bitwa, którą ostatecznie wygrały polskie jednostki. Tamte wydarzenia upamiętnia m.in. cmentarz żołnierzy polskich 1920 r.
 - Twierdza Modlin** – ważny punkt obronny, zaplecze i baza zaopatrzeniowa podczas Bitwy Warszawskiej. Na założonym jeszcze w 1915 r. cmentarzu fortecznym znajduje się kwatera żołnierzy polskich poległych w sierpniu 1920 r.

- Zakroczym** – Fort I Twierdzy Modlin, który pełnił istotną rolę w przegrupowaniu wojsk polskich podczas działań nad Wkrą. W mieście utworzono też zaplecze medyczne Frontu Północnego. W czasie Bitwy Warszawskiej w Zakroczymiu mieszkał późniejszy prezydent Francji Charles de Gaulle, służący w tym czasie w jednej z jednostek stacjonujących w Twierdzy Modlin.
- Płock** – o niezłomnej walce mieszkańców miasta przypomina symboliczny Grób Nieznanego Żołnierza i tablica wmurowana w fasadę budynku odwachu.
- Borkowo** – rozegraną tu wygraną bitwę upamiętnia pomnik i zachowane pozostałości przyczółku mostu, o który toczyła się walka. Co roku w pierwszą sobotę po 15 sierpnia organizowane są tutaj rekonstrukcje historyczne.
- Nasielsk** – zacięte walki toczyły tu dwa pułki piechoty 5 Armii gen. Sikorskiego. Ofiary tamtych starć upamiętnia zbiorowa mogiła na cmentarzu parafialnym.
- Mińsk Mazowiecki** – jego wyzwolenie 17 sierpnia 1920 r. było przełomowym momentem Bitwy Warszawskiej. Na szlaku znajduje się kościół pw. Narodzenia NMP, w którym przed i po bitwie modlił się gen. Haller oraz Muzeum Ziemi Mińskiej Dział 7 Pułku Ułanów Lubelskich w Willi dr Jana Huberta.
- Wyszaków** – zadaniem zgrupowanych w jego okolicach jednostek było opóźnienie marszu Sowieców na stolicę. Po wyzwoleniu Wyszaków tutejszą plebanię odwiedził Stefan Żeromski, który – zrelacjonowany przez ks. Mieczkowskiego – pobyt bolszewików opisał później w opowiadaniu „Na probostwie w Wyszakowie”.
- Serock** – w tutejszym kościele pw. Zwiastowania NMP znajduje się obraz Stanisława Witolda Bieniasa przedstawiający „Cud nad Wisłą”. Na cmentarzu parafialnym wydarzenia 1920 r. upamiętnia zbiorowa mogiła nieznanymi żołnierzami Wojska Polskiego poległymi w 1920 r.
- Sulejówek** – na szlaku znajduje się Muzeum Józefa Piłsudskiego, kompleks muzealno-edukacyjny tworzący unikatowe w skali całego kraju połączenie kameralności historycznego dworku „Milusin” i terenów wokół niego z nowoczesną przestrzenią nowego budynku. Na Skwerze Niepodległości można zobaczyć Pomnik Marszałka i Kopiec Współtwórców Niepodległej.

Ossów, multimedialne Centrum Informacji Turystyczno-Historycznej

Wyszaków, plebania

Mińsk Mazowiecki, kościół pw. Narodzenia NMP

Sulejówek, Dworek Józefa Piłsudskiego

Szczegółowe informacje znajdują się na: www.dziedzictwomazowsza.pl/szlak-bitwy-warszawskiej.

SZLAK CHOPINOWSKI

Fryderyk Chopin na Mazowszu spędził połowę swojego życia. Urodził się w Żelazowej Woli, w dzieciństwie i młodości mieszkał w Warszawie. Jeden z najwybitniejszych kompozytorów wszechczasów pozostawił w regionie wiele pamiątek. Szlak Chopinowski to niezwykła podróż w świat muzyki tworzonej przez genialnego kompozytora. Wiedzie przez najpiękniejsze zakątki regionu związane z jego życiem, pośród malowniczych pejzaży i krajobrazów mazowieckich miast, wsi i miasteczek.

Warszawa, Muzeum Fryderyka Chopina

Pałac w Sannikach

Żelazowa Wola

1. **Warszawa Chopina.** To przede wszystkim część Traktu Królewskiego na odcinku od kolumny Zygmunta po pl. Trzech Krzyży, ale także kilka punktów w innych częściach miasta. Idealna propozycja na spacer uświetniony muzyką wielkiego romantyka płynącą z „Ławeczek Chopina”:

pl. Trzech Krzyży, Ogród Saski, Krakowskie Przedmieście z kościołem św. Krzyża, kościołem Sióstr Wizytek, księgarnią naukową im. Bolesława Prusa i Pałacem Czapskich, Pałac Kazimierzowski, ul. Oboźna, Pałac Staszica, Muzeum Chopina, Łazienki Królewskie, Belweder.

2. **Mazowsze Chopina.** To miasta i miasteczka związane w jakiś sposób z Fryderykiem Chopinem. Na szlaku znajduje się m.in.: kościół, w którym ślub brali rodzice kompozytora, a on sam został ochrzczony, dom jego urodzenia, miejsca, w których bywał jako dziecko i nastolatek, udając się na letnie wakacje, a także świątynia, w której pod koniec II wojny światowej spoczywała urna z jego sercem oraz Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu oddające charakter XIX-wiecznej mazowieckiej wsi, która była dla niego wielką inspiracją:

kościół w Milanówku, Łazy-Pasikonie-Zawady, Żelazowa Wola z Domem Urodzenia Chopina, kościół św. Rocha w Brochowie, Sochaczew, Sanniki z Europejskim Centrum Artystycznym im. Fryderyka Chopina, Płock, Kowalewo, Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu, Rościszewo.

Więcej szczegółów na:
www.dziedzictwomazowsza.pl/szlak-chopinowski.

MAZOWSZE NA FILMOWO

Nieustannie zachwycają reżyserów i scenografów – mazowieckie wsie, miasta i miasteczka, krajobrazy i atrakcje. Od lat to właśnie na mazowiecką ziemię pada wybór filmowców realizujących swoje filmy i seriale. „Mazowsze na Filmowo” to gratka dla miłośników kina, fanów produkcji małego i wielkiego ekranu, którzy zafascynowani historiami swoich ulubionych bohaterów chcą poznać miejsca z nimi związane. Ich lista nie jest zamknięta, cały czas przybywają kolejne, dzięki czemu szlak się rozwija i nigdy się nie znudzi.

1. **Warszawa.** Największe źródło inspiracji dla filmowców. Niewyczerpane i ciągle zmieniające się. Kręcono tu kultowego „Misia”, „Wojnę domową”, „Pana Wołodyjowskiego” i „Stawkę większą niż życie”. Warszawa była bohaterką komedii romantycznych (m.in. „Tylko mnie kochaj”, „Och Karol”), seriali obyczajowych (m.in. „Magda M.”), biografii („Mój Nikifor”), filmów wojennych (m.in. „Akcja pod Arsenalem”, „Miasto 44”, „Kamienie na szaniec” i oscarowego „Pianisty”) oraz sensacyjnych (m.in. „Jack Strong”). Dzięki produkcjom filmowym wiemy, jak stolica wyglądała w latach 60., 70. i 80. XX wieku i jak zmieniała się w nowoczesne europejskie miasto, jakim jest dziś.

2. **Na Mazowszu** wystarczy przywołać choćby kilka miejscowości i związanych z nimi produkcji, by rozbudzić wyobraźnię i chęć odwiedzenia filmowych miejsc: **Sierpc – Muzeum Wsi Mazowieckiej** (zagrało w takich filmach, jak: „Ogniem i mieczem”, „Pan Tadeusz” i „Szwadron”), **Płock** („Pan Kleks w kosmosie”, „Stawka większa niż życie”, „Szatan z siódmej klasy”), **Pułtusk** („Alternatywy 4”, „Dom”, „Klan”, „M jak miłość”, „Ekipa”), **Jeruzal** („Ranczo – Wilkowyje”), **Twierdza Modlin** („Pan Tadeusz”, „Stawka większa niż życie”, „Pułkownik Kwiatkowski”, „C.K. Dezerterzy”, „Bitwa Warszawska”, „Wesele”, „Róża” i „W ciemności”), **Kampinoski Park Narodowy** („Janosik”, „Pan Tadeusz”, „Operacja Samum”, „Czas Honoru”, „Essential Killing” i „Listy do M.”), **Radom** („Dyrygent”), Muzeum Wsi Radomskiej („Przedwiośnie”), **Łąck** („Stawka większa niż życie”, „Szatan z siódmej klasy”, „Ogniem i mieczem”, „Marszałek Piłsudski”).

Sierpc, Muzeum Wsi Mazowieckiej

Twierdza Modlin

Jeruzal, sklep „U Krysi”

Więcej informacji na: www.mazowszenafilmowo.pl.

SKARBIEC MAZOWIECKI

Najwspanialsze obiekty sakralne na Mazowszu na wyciągnięcie ręki. Gratka dla pasjonatów zwiedzania kościołów, tych zabytkowych, ale również współczesnych. W jednym miejscu zgromadzono informacje na temat dzieł architektury sakralnej w Warszawie i na ziemi mazowieckiej, proponując jednocześnie różne trasy oraz sposoby podróżowania.

Czerwiński, bazylika Zwiastowania NMP

Brochów, Bazylika św. Jana Chrzciciela i św. Rocha

Lewiczyn, drewniany kościół św. Wojciecha i św. Marcina

Topowe kościoły Skarbcza Mazowieckiego:

1. Romańska **bazylika Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny w Czerwińsku**.
2. Gotycko-renesansowy **kościół św. Andrzeja w Broku**.
3. Gotycko-renesansowy **kościół św. Jana Chrzciciela w Brochowie**.
4. Gotycka **bazylika kolegiacka Zwiastowania Najświętszej Marii Panny w Pułtusk**.
5. Gotycki **kościół Podwyższenia Krzyża Świętego w Zwoleniu**.
6. Barokowa **bazylika mniejsza Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej w Węgrowie**.
7. **Opactwo pobenedyktynskie** z rokokowym **kościołem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Sieciechowie**.
8. Modernistyczny **zespół klasztorny z kościołem Najświętszej Marii Panny Niepokalanej i św. Maksymiliana Kolbego w Niepokalanowie**.
9. Współczesna **Świątynia Bożej Opatrzności w Warszawie**.
10. Połączenie elementów gotyku, renesansu i klasycyzmu – **bazylika konkatedralna Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Płocku**.
11. Barokowy drewniany **kościół Matki Bożej Bolesnej w Mariańskim Porzeczu**.
12. **Drewniany kościół św. Wojciecha i św. Marcina – Sanktuarium Matki Bożej Lewiczyńskiej w Lewiczyźnie**.
13. Drewniany **kościół św. Anny w miejscowości Łyse**.

Więcej informacji: www.skarbiecmazowiecki.pl.

W KRĘGU DZIEDZICTWA ŻYDOWSKIEGO

Ślady żydowskiego dziedzictwa na Mazowszu widziane nie tylko przez pryzmat holocaustu, ale również spuścizny świadczącej o wielowiekowym współistnieniu narodów polskiego i żydowskiego. Podążanie tym szlakiem daje możliwość poznania kilkuset lat historii bytności Żydów na mazowieckiej ziemi.

Znajdują się na nim m.in. takie miejsca, jak:

- jeden z największych **cmentarzy żydowskich na świecie** (przy ul. Okopowej w Warszawie), na którym pochowano ponad 250 tysięcy osób, w tym twórcę języka esperanto Ludwika Zamenhafa,
 - jedyna przedwojenna bożnica funkcjonująca do dziś – **Synagoga Nożyków** – stanowi obecnie także siedzibę naczelnego rabina Polski i Żydowskiej Gminy Wyznaniowej,
 - **Muzeum Żydów Polskich POLIN**,
 - **świadkowie zagłady – warszawskie getto i Treblinka**.
1. **Warszawa**, która przed wybuchem II wojny światowej była domem dla największej społeczności żydowskiej w Europie, inspirowała spaceru: śladami getta, Traktem Pamięci, Męczeństwa i Walki Żydów 1940-1943 z przystankiem w **Muzeum POLIN** i na **Umslagplatzu** oraz znaną z Festiwalu Singera **ulicą Próżną** i **placem Grzybowskim**. Warto odwiedzić też: **Teatr Żydowski** (ul. Senatorska 35), **Żydowski Instytut Historyczny** w gmachu dawnej Centralnej Biblioteki Judaistycznej (ul. Tłomackie 3/5) oraz **Dom Sierot Janusza Korczaka** (ul. Jaktorowska 6). Na Przodzie przed wybuchem II wojny światowej żyło niemal 22 tysiące Żydów. Historie z nimi związane poznać można odwiedzając **Muzeum Pragi** (ul. Targowa 50/52) i **Azyl**, czyli **Willę Żabińskich** na terenie warszawskiego zoo.
 2. **Mazowsze**. W wielu miastach – Górze Kalwarii, Mszczonowie, Otwocku, Radomiu i Szydłowcu – zachowały się kirkuty z ocalałymi macewami, synagogi i domy modlitwy oraz dawne mykwy. W Płocku zajrzeć warto do **Muzeum Żydów Mazowieckich w Małej Synagodze**. Przy płońskim rynku stoi dawny **dom Dawida Ben Guriona**, twórcy niepodległego państwa Izrael. A Żyrardów słynie z jednej z najciekawszych nekropoli żydowskich na Mazowszu. Obowiązkowym punktem zwiedzania jest także **Muzeum Walki i Męczeństwa w Treblince**.

Więcej informacji na:

www.modanamazowsze.pl/slady-dziedzictwa-zydowskiego.

Warszawa, Synagoga Nożyków

Warszawa, Muzeum POLIN

Treblinka, Muzeum Walki i Męczeństwa

INDUSTRIALNE MAZOWSZE

Stare fabryki, niezwykłe maszyny, dawne tradycje wytwórcze - niezwykłych miejsc w industrialnym klimacie nie brak na Mazowszu. Miłośnicy przemysłu „pokrytego patyną” znajdą tu miejsca związane ze starożytną technologią, przemysłem włókienniczym czy kolejnictwem, w tym - najbardziej urokliwą koleją wąskotorową - swoją różnorodną działalność. Na szlaku obejmującym niemalże całe województwo znajduje się kilkadziesiąt miejscowości, a w nich muzea, kościoły, pałace, dwory i pomniki, będące świadectwem życia i twórczości wybitnych artystów.

Warszawa, Stacja Muzeum

Sochaczew, Muzeum Kolei Wąskotorowej

Pruszków, Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego im. Stefana Woydy

Choć Warszawa nie kojarzy się z industrialnym klimatem, tę tematyczną wędrowkę najlepiej zacząć właśnie w sercu stolicy, w znajdującej się tuż obok Dworca Warszawa Główna **Stacji Muzeum**. To gratka dla miłośników kolejnictwa, na których czeka tu m.in. największy w Polsce zbiór cennych pojazdów szynowych oraz ponad 200 modeli taboru kolejowego, nie wspominając już o ekspozycji prezentującej dzieje kolejnictwa w Polsce i na świecie.

Jednym ze sposobów na poznawanie industrialnego oblicza Mazowsza jest przejażdżka 120-letnią **Piaseczyńsko-Grójecką Koleją Wąskotorową**, która jeździ na trasie Piaseczno Miasto Wąskotorowe-Runów, gdzie znajduje się **Wild West City**. Atrakcją tego ostatniego jest możliwość poprowadzenia lokomotywy spalinowej i przejazd drezyną. Wąskotorówką można również przejechać z Sochaczewa do Puszczy Kampinoskiej. To z kolei oferta oddziału **Stacji Muzeum - Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie**, które może pochwalić się jedną z największych kolekcji wąskotorowych pojazdów szynowych w Europie.

Industrialną perłą Mazowsza jest **Żyrardów**, który wyróżnia się jedynym w Europie, niemal w całości zachowanym zespołem budynków fabrycznych, mieszkalnych i użyteczności publicznej miasta przemysłowego przełomu XIX i XX wieku.

Warte zobaczenia jest również mieszczące się w zespole pałacowo-parkowym Potulickich **Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego im. Stefana Woydy w Pruszkowie**. Nowoczesna, interaktywna wystawa daje doskonały obraz jednego z najważniejszych odkryć w powojennej archeologii polskiej - istniejącego na przełomie er Mazowieckiego Centrum Metalurgicznego, życia mazowieckich hutników, a także wojowników udających się na wojnę i różnych rzemieślników: garncarzy, tkaczy czy bursztyniarzy.

MAZOWIECKI SZLAK LITERACKI

Przegląd polskiej literatury na Mazowszu, które przez wieki było i nadal jest miejscem związanym z twórczością wybitnych pisarzy i poetów. Tu przychodzili na świat i umierali, tu mieszkali, tworzyli i prowadzili swoją różnorodną działalność. Na szlaku obejmującym niemalże całe województwo znajduje się kilkadziesiąt miejscowości, a w nich muzea, kościoły, pałace, dwory i pomniki, będące świadectwem życia i twórczości wybitnych artystów.

Trasy Mazowieckiego Szlaku Literackiego:

1. **Warszawa:** Trakt Królewski, Rynek Starego Miasta, Plac Bankowy i okolice, Dwie Pragi
Szczególnie polecane:
 - **Trakt Królewski**, na którym znajduje się kilkanaście obiektów związanych z takimi postaciami, jak Cyprian Kamil Norwid, Adam Mickiewicz, Henryk Sienkiewicz, Julian Tuwim, Leopold Tyrmand, Stanisław Wyspiański, Tadeusz Boy-Żeleński i inni.
2. **Trasa północno-zachodnia (zielona):** Laski, Zaborów, Płock, Sarbiewo, Ciechanów, Szulmierz, Opinogóra, Gołotczyzna, Pułtusk, Serock, Zegrzynek, Sanniki
Szczególnie polecane:
 - **Płock** – miasto, które warto zwiedzić śladami Władysława Broniewskiego
 - **Gołotczyzna** z Muzeum Pozytywizmu
 - **Pułtusk**, z którym związani byli Maciej Kazimierz Sarbiewski – wybitny poeta barokowy, Wiktor Gomulicki – piewca Warszawy i Pułtusa oraz Włodzimierz Wolski – XIX-wieczny powieściopisarz, autor m.in. libretta Halki z opery Stanisława Moniuszki
 - **Opinogóra** – z zespołem pałacowo-parkowym Zygmunta Krasińskiego i Muzeum Romantyzmu

Warszawa, Krakowskie Przedmieście, pomnik Adama Mickiewicza

Pułtusk, rynek

Opinogóra, Muzeum Romantyzmu

Konstancin-Jeziorna, Willa Świt

Czarnolas, Muzeum Jana Kochanowskiego

Wołomin, Dom nad Łąkami

3. **Trasa południowa (niebieska):** Radom, Konstancin Jeziorna, Czarnolas, Zwoleń, Sycyna, Skaryszew, Wsoła, Przysucha, Radziejowice, Żyrardów, Brwinów, Podkowa Leśna
Szczególnie polecane:

- **Konstancin-Jeziorna**, w której mieszkał Stefan Żeromski. W jego domu – Willi Świt – znajduje się obecnie Dom Pamięci Stefana Żeromskiego
- **Zwoleń i Czarnolas** związane z Janem Kochanowskim
- **Przysucha** z XIX-wiecznym dworem Dembińskich mieszczącym muzeum biograficzne etnografa, folklorysty i kompozytora Oskara Kolberga.

4. **Trasa północno-wschodnia (czerwona):** Wołomin, Kuligów, Dąbrówka, Głuchy, Wyszków, Pułtusk, Ostrołęka, Strachówka, Liw, Węgrów, Dąbrowa, Siedlce, Chlewiska, Garwolin, Józefów, Karczew

Szczególnie polecane:

- **Wołomin** z Muzeum im. Zofii i Wacława Nałkowskich „Dom nad Łąkami”
- **Chlewiska** z Domem Pracy Twórczej „Reymontówka”, pełniącym ważną rolę centrum edukacji kulturalnej, historycznej i ekologicznej.

Szlak najlepiej zwiedzać z dedykowaną aplikacją dostępną do pobrania na iOS i Android.

Więcej informacji można znaleźć na www.msl.nogravity.io.

smaki mazowska

kulinarna podróż po regionie

#5

10

WARTO SPRÓBOWAĆ NA MAZOWSZU

Ciastko wuzetka

Babka ziemniaczana

Winnica Dwórzno

KUCHNIĘ WARSZAWSKĄ

Powstała jako mieszanka różnych europejskich kultur z domieszką czasów PRL. Tak kultowe dania, jak schab po warszawsku, śledź po warszawsku, cynaderki z kaszą czy pieczona według receptury pochodzącej z przełomu lat 40. i 50. XX w. wuzetka to absolutne hity, które trzeba skosztować będąc w stolicy. Zestawy kuchni regionalnej serwuje m.in. restauracja „Karczma” w hotelu Gromada, która oferuje polską kuchnię najwyższej jakości. *Hotel Gromada Warszawa Centrum, Pl. Powstańców Warszawy 2, 00-030 Warszawa, www.gromada.pl/hotel-warszawa-centrum*

DANIA KUCHNI REGIONU RADOMSKIEGO

Zachwycające, bo proste, smaczne i sycące. Kuchnia radomska była niegdyś kuchnią rolniczą, uzupełnianą darami, jakie dawała puszcza radomska. Królowały w niej zupy, m.in. zarzucane kapusta czy kasza oraz zupy z suszu, nie brakowało również ziemniaków. Jednym z tradycyjnych dań była tzw. „pazibroda” – kapusta z ziemniakami, a w bogatszej wersji – także suto okraszona skwarkami. Dziś regionalne przysmaki serwuje m.in. restauracja hotelu Gromada w Radomiu.

Hotel Gromada Radom – Centrum, ul. Narutowicza 9, 26-600 Radom, <https://www.gromada.pl/hotel-radom-centrum>

POLSKIE WINA GRONOWE I OWOCOWE

Zachwycają nawet najbardziej wymagających smakoszy i sommelierów. Produkowane są tradycyjnymi metodami winiarskimi w jednej z największych w Polsce i największej na Mazowszu winnicy nazywanej „mazowiecką Toskanią”. Dodatkową atrakcją jest możliwość zwiedzania winnicy zakończonego degustacją wybornych trunków. *Winnica Dwórzno, ul. Spokojna 47, 96-320 Dwórzno, www.winnica.dworzno.pl*

WIEPRZOWINA Z GRÓJECKIM JABŁKIEM I MUSZTARDĄ FRANCUSKĄ

Danie stworzone w Małej Wsi przez Roberta Makłowicza. Można go skosztować w Starej Wozowni – eleganckiej restauracji znajdującej się w historycznym budynku dawnej wozowni. To jedno z wielu dań tutejszej kuchni, której motywem przewodnim są produkty z lokalnych składników grójeckiego zagłębia sadowniczego. *Pałac Mała Wieś, Mała Wieś 40, 05-622 Belsk Duży, www.palacmalawies.pl*

GOLONKA

To danie, które króluje od dawna na polskich stołach, a obok nóżek w galarecie czy flaczków, nieodzownie kojarzy się z barami na warszawskiej Pradze. Jej „wykwintno-peerełowską” wersję serwuje także Oberża pod Czerwonym Wieprzem, opatrując nazwą Golonka Ericha, nawiązując do postaci Ericha Honeckera – przywódcy NRD. *Oberża pod Czerwonym Wieprzem, ul. Żelazna 68, 00-866 Warszawa, www.czerwonywieprz.pl*

KARP

Niekwestionowany król Restauracji Dworskiej w Mościbrodach. Świeżo łowiony w pobliskich stawach hodowlanych karp serwowany jest na wiele sposobów. W menu znajduje się m.in. kiełbasa z karpia, pasztet z karpia, pierogi z karpem i karp wędzony. *Dwór Mościbrody, Mościbrody 52, 08-112 Wiśniew, www.dwormoscibrody.pl*

DANIA KURPIOWSKIE

Rejbak, fafernuchy, kapusta z kaszą, łagodniak z kruszonką, wiejski chleb ze smalcem i psiwo kozicowe. Taką Kurpiowską Biesiadą można się delektować tylko w Muzeum Kurpiowskim w Wachu. *Muzeum Kurpiowskie, Wach 14, 07-420 Kadzidło, www.kurpie.com.pl*

Wieprzowina z grójeckim jabłkiem

Golonka

Karp wędzony, Dwór Mościbrody

Fafernuchy

POLECANE RESTAURACJE

Restauracja „Zagłobianka” w Nieporęcie

Restauracja Dworska w Dworze Mościbrody

Potrawy w restauracji „Zaścianek Polski” w Siedlcach

Gospoda „Gąsiorówka” w Młynie Gąsiorowo

Restauracja „Zagłobianka” w Nieporęcie

Polska kuchnia w nowoczesnym wydaniu. Ale poznać tu można także inne smaki podczas organizowanych raz w miesiącu podróży kulinarnych.

pl. Wolności 2, 05-126 Nieporęt, www.zaglobianka.pl

Restauracja Dworska w Dworze Mościbrody

Restauracja leżąca na szlaku „Mazowiecka Micha Szlachecka” serwuje tradycyjne staropolskie potrawy, pasztety, wędliny i mięsa własnego wyrobu oraz ryby z okolicznych stawów. Kolorytu dodaje jej lokalizacja w XIX-wiecznym odrestaurowanym dworze, przywodzącym na myśl wszystko co najlepsze w polskiej kulturze ziemiańskiej.

Mościbrody 52, 08-112 Wiśniew, www.dwormoscibrody.pl

Restauracja „Zaścianek Polski” w Siedlcach

Kolejny obiekt znajdujący się na szlaku „Mazowiecka Micha Szlachecka”. W menu takie specjały, jak różne rodzaje pierogów, kulebiak z kapustą, parowańce, kiszka ziemniaczana, żur staropolski, zrazy wołowe i bigos, a ze słodkości placek drożdżowy z kruszonką i kruche ciasteczka ze skwarkami.

ul. Asłanowicza 17, 08-110 Siedlce, www.facebook.com/ZascianekPolski/

Gospoda „Gąsiorówka” w Młynie Gąsiorowo

Gospoda nagrodzona prestiżową nagrodą „Perła 2012” oraz „Perła 2014” za najlepszą polską potrawę tradycyjną i regionalną, mieści się w autentycznej dawnej zagrodzie młynarskiej. Tutaj można rozsmakować się nie tylko w regionalnej kuchni Mazowsza, ale również w klasycznej kuchni polskiej i staropolskiej.

Gąsiorowo 25, 06-150 Świercze, www.mlyn-gasiorowo.pl

Restauracja Domanowska w Pałacu Domanowskim w Konarach

Połączenie smaków tradycyjnych z nowoczesnymi w pałacu położonym nad brzegiem Zalewu Domanowskiego.

Konary 8, 26-432 Wieniawa, www.palacdomaniowski.pl

Restauracja „Soplicówka” w Otwocku

Domowa kuchnia w klimatycznym miejscu, której specjalnością są pierogi.

ul. Narutowicza 47, Otwock - Śródborów, www.soplicowka.pl

Browar Tumski w Płocku

Prowadzona przez pasjonatów piwowarstwa restauracja, poza piwem warzonym tu od 2008 roku, serwuje m.in. dania kuchni polskiej.

Stary Rynek 13, 09-400 Płock, www.browartumski.pl

Kurpiowski Zakątek w Myszynie

Położona w samym sercu Kurpi restauracja to kwintesencja kurpiowskiego stylu. Można tu skosztować tradycyjnych regionalnych potraw oraz doskonałych dań z dziczyzny z okolicznych lasów. Na gości czeka także muzeum i galeria rękodzieła ludowego.

ul. Dzieci Polskich 2, 07-430 Myszyniec, www.kurpiowskizakatek.pl

Restauracja „Złoty Lin” w Wierzbicy k/Serocka

Doskonała restauracja rybna nad Narwią. Można tu skosztować wybornego lina, sandacza i okonia mazurskiego. Specjalnością lokalu są ryby zapiekane w śmietanie.

Wierzbica 9, 05-140 Serock, www.zlotylin.pl

Restauracja Domanowska

Restauracja Soplicówka

Browar Tumski w Płocku

Restauracja „Złoty Lin” w Wierzbicy k/Serocka

Hotel BoniFaCio Spa & Sport Resort

Restauracja w Hotelu BoniFaCio Spa & Sport Resort w Kępie

Proponuje znakomite menu przygotowywane w oparciu o tradycyjne receptury i na bazie lokalnych produktów: mięs, ryb, warzyw i owoców z ekologicznych upraw, leśnych grzybów i świeżych ziół. Powiew kulinarnego luksusu serwowany w malowniczej pradolinie Wkry.

Kępa 84, 09-110 Sochocin, www.hotelbonifacio.pl

Restauracja „Złoty Okoń” w Serocku

Restauracja „Złoty Okoń” w Serocku

Jak sama nazwa wskazuje, specjalizuje się w rybach, które przyrządzane są tutaj na różne sposoby jako przystawki, zupy i dania główne. Sławna w okolicy jest nie tylko restauracja, ale również działający obok sklep rybny, założony jeszcze w latach 80. XX wieku.

ul. Warszawska 49, 05-140 Serock, www.zlotyokon.pl

Oberża pod Czerwonym Wieprzem

Oberża pod Czerwonym Wieprzem

Niezwykła restauracja przenosząca gości w klimat Warszawy z czasów PRL-u i spotkań prominentnych dygnitarzy tzw. Bloku Wschodniego. Mieści się w historycznie zachowanym, socrealistycznym pawilonie typu „Lipsk”. W menu tradycyjna kuchnia polska oraz dania typowe dla minionej epoki.

ul. Żelazna 68, 00-866 Warszawa, www.czerwonywieprz.pl

Restauracja Karmazynowa

Restauracje w Domu Polonii w Pułtusk

Znajdujące się w zabytkowych wnętrzach XV-wiecznego zamku restauracje: „Karmazynowa”, „Turkusowa” i „Pod Złotym Jeleniem”, serwują przysmaki polskiej kuchni wykwintnej. Na gości czekają tu również kawiarnie, klub nocny, a w plenerze: Ogródek przy Kasztelance, Tawerna i Gospoda na Cyplu.

ul. Szkolna 11, 06-100 Pułtusk, www.zamekpultusk.pl

Więcej informacji na: mazowsze.travel/gdzie-zjesc.

mazowieckie aktywnie

szlaki rowerowe, wodne i konne

#6

10

NA DWÓCH KÓŁKACH – NAJCIEKAWSZE MIEJSCA NA MAZOWSZU DO UPRAWIANIA TURYSTYKI ROWEROWEJ

PUSZCZA KOZIENICKA

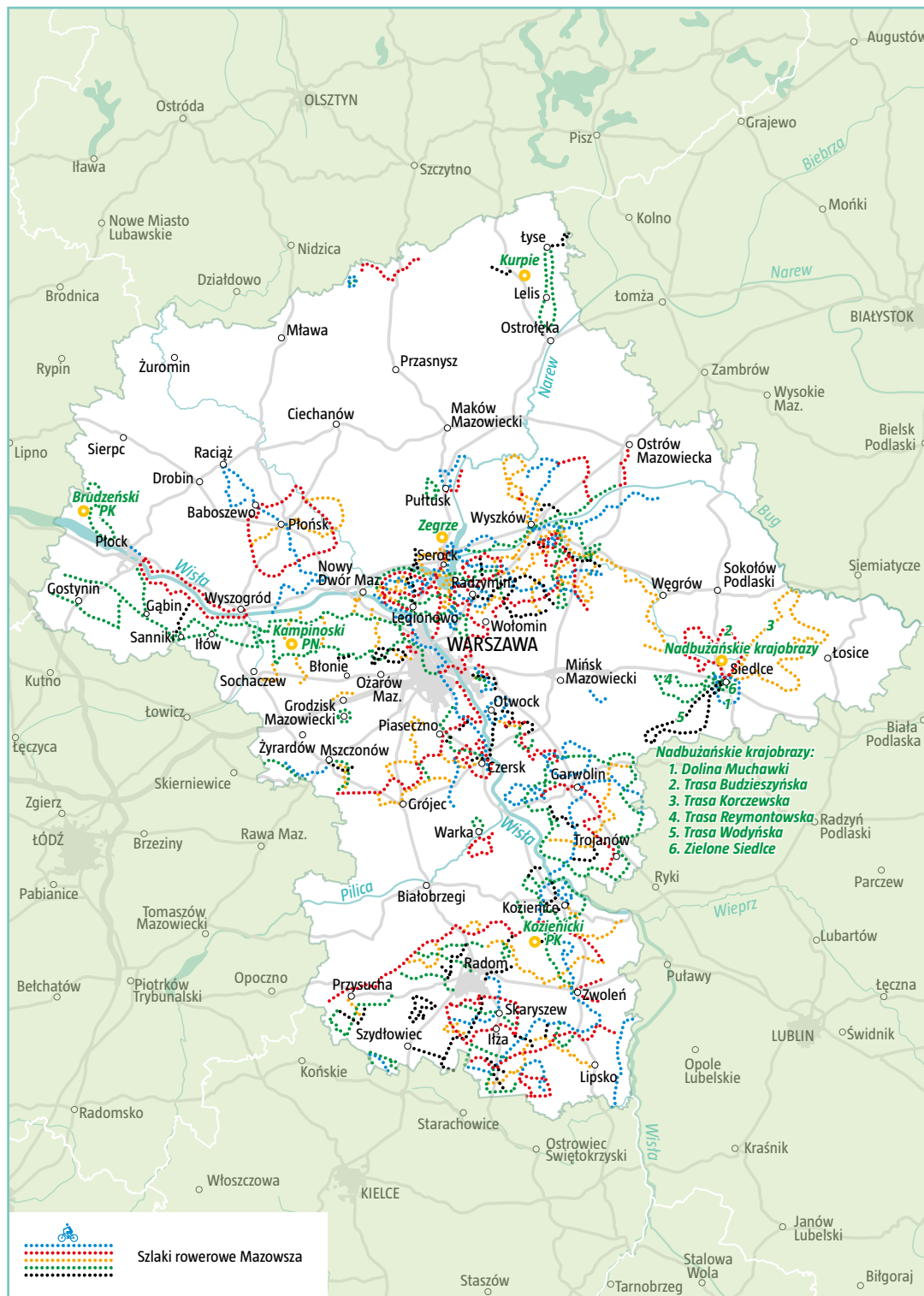
Ponad 350 km szlaków rowerowych przecinających pradawną puszcę. Bogate tereny leśne oraz zróżnicowanie tras pod względem przyrodniczym i historycznym, to główne rowerowe atuty Kozienickiego Parku Krajobrazowego i jego okolic. Przemierzając je na rowerze można odkrywać uroki Doliny Środkowej Wisły, Doliny Radomki i Zagożdżonki oraz jezior Opatkowskiego i Kozienickiego, poznawać bogaty świat roślin i zwierząt tutejszych rezerwatów oraz wypoczywać w kozienickich letniskach – Garbatce i Jedlniku. Szczegółowe informacje można znaleźć na stronie Kozienickiego Parku Krajobrazowego www.parkiotwoc.pl/kozienicki-park-krajobrazowy.

OKOLICE PŁOCKA

Wymarzone miejsce na rowerowe wycieczki – Mazowiecka Szwajcaria z Doliną Skrzy Prawej i Brudzeńskim Parkiem Krajobrazowym. Jego urozmaicona rzeźba terenu to osobiwość na równinym i nizinym Mazowszu. O atrakcyjności obszaru przesądają malownicze widoki – na meandrującą Skrwę, okoliczne pola, łąki i lasy – rozpościerające się z wysokich skarp, wzdłuż których płynie rzeka. Krajobraz to jednak nie wszystko. Ścieżki rowerowe obfitują w ciekawe okazy flory i fauny, nie będą także czuć się zawiedzeni miłośnicy zabytków sakralnych i świeckich. Więcej szczegółów można znaleźć na stronie Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego www.parkiotwoc.pl/brudzenski-park-krajobrazowy.

KURPIE

Północne krańce Mazowsza i ostatnie już skrawki Puszczy Zielonej to kolejna propozycja dla miłośników dwóch kółek. Niegdyś na polowania przybywali tu mazowieccy książęta, dzisiaj tereny te najlepiej przemierzać rowerem. Mijane po drodze krajobrazy leśne (z wiekowym borem z olbrzymimi sosnami bartnymi), rzeczne

Puszcza Kozienicka

Brudzeński Park Krajobrazowy

Rezerwat Sikórz, ścieżka edukacyjna w Brudzeńskim Parku Krajobrazowym

Puszcza Zielona

Nagoszewo, kurpiowska chata

Bug na Mazowszu

Jezioro Zegrzyńskie

Jezioro Zegrzyńskie

i wiejskie (z tradycyjnym, charakterystycznym dla Kurpiów, drewnianym budownictwem), to największy wyróżnik tego obszaru. Można tutaj znaleźć wiele krótszych i dłuższych tras rowerowych, a optymalnym punktem wypadowym jest Ostrołęka i jej najbliższe okolice. Godna polecenia jest zwłaszcza 65-kilometrowa pętla Zajazd Borowik – Lelis – Łyse – Zajazd Borowik, która pozwala rozsmakować się w prawdziwie kurpiowskich klimatach. Po inne inspiracje warto zajrzeć na stronę www.kurpiowskipark.pl.

NADBUŻAŃSKIE KRAJOBRAZY

Bug – ostatnia taka rzeka Europy. Nieuregulowana, tworząca malownicze krajobrazy, bogata w bezcenne dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe. Jej dziki charakter to jej największy atut. Na Mazowszu nadbużańskie szlaki przebiegają w okolicach Siedlec, o których nie bez przyczyny mówi się „otwarta brama na Dolinę Bugu”. Przygotowane trasy są różnorodne pod względem długości, charakteru i mijanych po drodze atrakcji. Wśród tych ostatnich przeważają dzieła matki natury, ale i zabytków nie brakuje. Ze szczegółowymi informacjami najlepiej zapoznać się na stronie Miasta Siedlce www.turystyka.siedlce.pl/trasy.

ZEGRZE

Jezioro Zegrzyńskie to nie tylko raj dla żeglarzy, wędkarzy i amatorów windsurfingu, wakeboard'u, flyboard'u, ale również raj dla rowerzystów. Liczne trasy i ścieżki rowerowe poprowadzone zarówno wokół samego zalewu, jak i w jego najbliższych okolicach od wielu lat przyciągają w te rejony amatorów dwóch kółek. Rowerem można tu jeździć nad Wisłą, Narwią i samym jeziorem, poznając jednocześnie bardziej i mniej znane okoliczne miejscowości i wsie, kryjące niejednokrotnie skarby architektury sakralnej i świeckiej. Warto zajrzeć na stronę www.jezioro.zegrzynskie.pl/pl/pk/szlaki-rowerowe i wybrać jedną z polecanych tras.

Rowerowe wycieczki można w łatwy sposób połączyć z rejsami statkami Żeglugi Mazowieckiej. W każdy weekend i dni świąteczne organizowane są przeprawy przez rzekę z Arciechowa do Serocka

i wsi Cupel. Realizowane przez Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju i Promocji Zalewu Zegrzyńskiego rejsy katamaranami Albatros u ujścia Bugu do Narwi cieszą się dużą popularnością już od kilku lat. Stanowią one atrakcję przede wszystkim dla turystów korzystających z tras rowerowych poprowadzonych wokół jeziora. Więcej informacji o tej ofercie można znaleźć na stronie www.jezioro-zegrzynskie.info oraz www.zeglugamazowiecka.pl.

MAZOWIECKI GRAVEL

Niezwykle atrakcyjna, poprowadzona naturalnymi drogami trasa ultramaratonu, którą można wykorzystywać do samodzielnych wypraw, zgodnie ze swoimi potrzebami i możliwościami. Zaczyna się i kończy w Warce, a jej 9 etapów tworzy 550-kilometrowy pierścień wokół Mazowsza.

1. Jabłoniowe sady i odwieczna puszcza: Warka – Rezerwat Modrzewina – Osuchów – Stary Karolinów (80,4 km; trasa średnio trudna)
2. Malownicze krajobrazy i muzyczne wspomnienia: Stary Karolinów – Sochaczew – Wyszogród (63,2 km; trasa średnio trudna)
3. Dawne miasta królewskie w dolinach rzek: Wyszogród – Czerwińsk nad Wisłą – Rażniewo – Ciechanów (84,9 km; trasa średnio trudna)
4. Romantyczne zabytki: Ciechanów – Opinogóra – Różan (65,4 km; trasa łatwa)
5. Historyczne miejsca i nadbużańskie łąki: Różan – Nagoszewo – Brok (46,6 km; trasa średnio trudna)
6. Ostoja roślin i zwierząt: Brok – Stara Wieś – Liw (47,4 km; trasa średnio trudna)
7. Leśne zakątki i serialowa przygoda: Liw – Stare Groszki – Jeruzal (47,4 km; trasa średnio trudna)
8. Torfowiska pełne życia i archeologiczne skarby: Jeruzal – Lubice – Warszawice (49,6 km; trasa łatwa)
9. Sakralne zabytki i nadwiślański brzeg: Warszawice – Podgórze – Warka (38,7 km; trasa średnio trudna)

Katamaran Albatros

Jabłoniowe sady na Mazowszu

Sochaczew, ruiny Zamku Książąt Mazowieckich

Opinogóra, oranżeria na terenie zabytkowego zespołu pałacowo-parkowego

Kampinos

Kampinos, rajd rowerowy

Brochów, kościół św. Rocha i św. Jana Chrzciciela

Przewóz rowerów pociągiem

KAMPINOS

To ulubione miejsce amatorów dwóch kółek zamieszkujących polską stolicę. Ponad 200 km tras rowerowych łączy to, co w parku najpiękniejsze i najcenniejsze. Kampinoskie szlaki rowerowe przebiegać można praktycznie cały rok. Prowadzi po leśnych ścieżkach, asfalcie, polnych drogach, a w niektórych miejscach wiedzie nawet przez piaszczyste obszary i tereny bagienne. Zróżnicowanie to wielki atut tras, które – co równie ważne – nie powinny sprawiać większej trudności w ich przejechaniu. Oczywiście przy mniej sprzyjających warunkach pogodowych, niektóre odcinki mogą stanowić wyzwanie, ale tego przecież cykliści także poszukują. Szczegółowe informacje można znaleźć na stronie Kampinoskiego Parku Narodowego www.kampinoski-pn.gov.pl.

POCIĄGIEM NA ROWER

Sześć tras rowerowych poprowadzonych wzdłuż linii Warszawskiej Kolei Dojazdowej to propozycja kilkugodzinnych rodzinnych wycieczek krajoznawczych po Mazowszu. Szczególnie polecane są rodzinom z dziećmi, z uwagi na ich walor edukacyjny.

- 10. Zielone pejzaże nad Utratą** – 16 km/ 28 km – Trasa WKD Otrębusy do WKD Komorów/ WKD Pruszków (fragment niebieskiego szlaku PTTK).
- 11. Mała pętla szlachecka** – 15 km – Trasa po Grodzisku Mazowieckim.
- 12. Z ogrodów do lasów** – 9 km – WKD Podkowa Leśna Zachodnia do WKD Otrębusy (fragmenty żółtego i zielonego szlaku PTTK).
- 13. Poezja Mazowsza** – 28 km – WKD Podkowa Leśna Główna – Błonie – WKD Podkowa Leśna Zachód (fragment Warszawskiej Obwodnicy Turystycznej, szlak czerwony).
- 14. Wielka pętla szlachecka** – 26 km – WKD Grodzisk Mazowiecki Radońska – Izdebnio Kościelne – WKD Grodzisk Mazowiecki Radońska.
- 15. Perełki Milanówka** – 10 km – WKD Milanówek Grudów – Milanówek Centrum Miasta – WKD Milanówek Grudów.

Z PRĄDEM MAZOWIECKICH RZEK

Jeziorka, www.kajakigorakalwaria.pl

Jeziorka, www.kajaki-piaseczno.pl

Liwiec, www.przystanliwiec.pl

Liwiec, www.kajakiugrzeska.pl

JEZIORKA

Niewiele ponad 60-kilometrowa typowo nizinna rzeka, idealna na rodzinne spływy kajakowe. W swoim górnym biegu aż do wysokości Piaseczna jest niemal dzika – płynie wąskim jarem porośniętym zielenią, silnie meandruje, otaczają ją łąki, mokradła i zarośla, dzięki czemu stanowi doskonałe siedlisko dla bobrów, wydr i różnych gatunków ptaków. Na ostatnim odcinku od Piaseczna do Konstancina-Jeziorny ma już sztuczne, szerokie koryto, a jej brzegi zabudowane są willami.

Dla kogo: dla rodzin z dziećmi i początkujących kajakarzy.

Charakter spływu: łatwy, choć mogą zdarzać się przenoski (powalane drzewa, konary i mielizny pod wodą).

Rekomendowane krótkie trasy spływów: Gościeńczyce – Łoś, Łoś – Piaseczno, Piaseczno – Konstancin-Jeziorna.

Miejsca na postój: Gościeńczyce, Prażmów, Zawodne, Łoś, Piaseczno, Żabieniec, Konstancin-Jeziorna.

Polecane przystanie, organizatorzy spływów i wypożyczalnie sprzętu:

- www.kajakigorakalwaria.pl
- www.kajaki-piaseczno.pl
- www.kajakwstolicy.pl

Główne atrakcje: rezerwat „Skarpa Jeziorki”, Natura 2000 „Stawy w Żabieńcu” pod Piasecznem, Konstancin-Jeziorna (Park Zdrojowy z tężnią solankową, przedwojenne wille i pałace, Dom Pamięci Stefana Żeromskiego), ścieżki rowerowe Krainy Jeziorki.

LIWIEC

Jedna z najpiękniejszych rzek Mazowsza, z zachowanym pierwotnym charakterem oraz cennymi walorami krajobrazowymi. Główne atuty tej rzeki to piaszczyste dno, płytkie koryto, spokojny, meandrujący nurt i niskie brzegi z niewielkimi plażami.

Dla kogo: dla rodzin z dziećmi i początkujących kajakarzy.

Charakter spływu: łatwy, nieuciążliwy.

Rekomendowane trasy kilkugodzinnych spływów: Wyszaków (wieś) – Węgrów (19,8 km); Węgrów – Kalinowiec (21,9 km); Kalinowiec – Zawiszyn k. Łochowa (18,9 km); Zawiszyn k. Łochowa – Kamieńczyk k. Wyszakowa (18,2 km).

Miejsca na postój: Liw, Węgrów, Starawieś, Paplin, Łochów, Barchów, Urle, Nadliwie, Kamieńczyk, Liwiec.

Polecane przystanie, organizatorzy spływów i wypożyczalnie sprzętu:

- www.liwiec.com
- www.kamyk-kajaki.pl
- www.kajakiliwiecibug.pl
- www.kajakiugrzeska.pl

Główne atrakcje: barokowy kościół w Wyszakowie, Zamek Książąt Mazowieckich z Muzeum Zbrojowni w Liwie, bazylika w Węgrowie ze słynnym lustrem Twardowskiego, pałac i folwark Łochów, Muzeum Historyczno-Etnograficzne w Kamieńczuku.

NAREW

Rzeka spokojna, płynąca siecią rozgałęzionych i łączących się koryt, w większości zachowała swą naturalność. Prowadzi przez mazowieckie miasta, wsie i miasteczka, dając niepowtarzalną szansę na poznanie kurpiowskiego folkloru.

Dla kogo: dla rodzin z dziećmi i początkujących kajakarzy.

Charakter spływu: łatwy, nieuciążliwy, przy niższych stanach wody trzeba uważać na mielizny i kamienie.

Trasa tygodniowego spływu mazowieckim odcinkiem Narwi: Nowogród – Serock (141 km), proponowany kilkugodzinny spływ Dąbe – Stare Orzechowo – Twierdza Modlin (19 km).

Miejsca na postój: Ostrołęka, Różan, Lubiel Nowy, Pułtusk, Serock.

Polecane przystanie, organizatorzy spływów i wypożyczalnie sprzętu:

- www.mosir.ostroleka.pl
- www.domekletniskowy24.pl
- www.facebook.com/przystanpultusk
- www.zamekpultusk.pl
- www.twierdzamodlin.com
- www.rzekami.pl
- www.bobrowydwor.pl
- www.bajdarka.pl
- www.kajak24.pl
- www.kajaki-dylewski.pl

Liwiec, www.kajakiugrzeska.pl

Narew, regaty

Narew, www.bajdarka.pl

Narew w okolicy Różana

Narew, www.kajaki-dylewski.pl

Omulew

Omulew, spływ kajakowy

Omulew, spływ kajakowy

Główne atrakcje: Ostrołęka (XVII-wieczne kościoły św. Antoniego Padewskiego z zespołem klasztornym Bernardynów i Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny i św. Mikołaja Biskupa, pomnik – mauzoleum żołnierzy poległych w bitwie pod Ostrołęką, Muzeum Kultury Kurpiowskiej), Pułtusk (najdłuższy brukowany rynek w Europie, Dom Polonii w historycznym zamku biskupów płockich, kolegiata Zwiastowania Najświętszej Marii Panny ze słynnym sklepieniem pułtuskim, Muzeum Regionalne w gotycko-renesansowej wieży dawnego ratusza, XVI i XVII-wieczne kościoły: św. Krzyża, świętych Piotra i Pawła), Jezioro Zegrzyńskie, Twierdza Modlin.

Inne: rzeka idealnie nadaje się na spływ pontonowy

- Baza pontonowa EVERAL
Błędowo 30B, 05-180 Pomiechówek
tel. +48 503 81 71 71, www.rzekami.pl

OMULEW

Jedna z najpiękniejszych rzek Równiny Kurpiowskiej. Spokojna i niezwykle malownicza, na całej swojej długości chroniona jako obszar Natura 2000. Prowadzi swoje wody na Mazowszu głównie pośród łąk i pastwisk. Jest rzeką silnie meandrującą, co tylko dodaje jej uroku. Jej atutem jest spokojny nurt i piaszczyste dno.

Dla kogo: dla rodzin z dziećmi i początkujących kajakarzy.

Charakter spływu: łatwy, choć mogą zdarzać się przenoski (kłody, bobrowe zapory).

Rekomendowane krótkie trasy spływów: Michałowo – Długie, Długie – Oborzyska, Brodowe Łąki – Czarnotrzew, Przysań – Ostrołęka.

Miejsca na postój: Michałowo, Długie, Brodowe Łąki, Oborzyska, Czarnotrzew, Przysań, Kruki, Ostrołęka.

Polecane przystanie, organizatorzy spływów i wypożyczalnie sprzętu:

- www.bobrowydwor.pl
- www.kajakiolsztyn.pl
- www.kurpiowskipark.pl
- www.facebook.com/kajakiempoOmulwi

Główne atrakcje: Puszcza Kurpiowska z ostoją ponad 100 gatunków ptaków, XIX-wieczny drewniany kościół pw. św. Mikołaja Archanioła we wsi Brodowe Łąki, młyn wodny w Czarnotrzewiu, dwór

Pilica, www.pilicowo.pl

Pilica z lotu ptaka

Pilica, www.kajakpatrol.pl

Pilica, www.kajakpatrol.pl

Burbonów w Przystani, grób gen. Kickiego w Krukach, Ostrołęka (XVII-wieczne kościoły pw. św. Antoniego Padewskiego z zespołem klasztornym Bernardynów i pw. Nawiedzenia NMP i św. Mikołaja Biskupa, Pomnik – mauzoleum żołnierzy poległych w bitwie pod Ostrołęką, Muzeum Kultury Kurpiowskiej).

PILICA

Rzeka typowo nizinna, o spokojnym nurcie i bardzo szerokim korycie (miejscami do 300 m!). Mijane po drodze miasta, wsie i miasteczka, z licznymi zabytkami położone są na jej lewym, wysokim brzegu. Prawy brzeg jest płaski, z szerokim pasem łąk i pastwisk.

Dla kogo: dla początkujących kajakarzy oraz rodzin z dziećmi.

Charakter spływu: łatwy, uciążliwość znikoma.

Rekomendowana trasa 3-dniowego spływu: Nowe Miasto nad Pilicą – Mniszew (79 km), proponowane krótsze trasy: Biała Góra – Warka (10 km), Budy Michałowskie – Warka (16 km), Białobrzegi – Warka (29 km).

Miejsca na postój: Tomczyce, Osuchów, Białobrzegi, Brzeźce, Warka.

Polecane przystanie, organizatorzy spływów i wypożyczalnie sprzętu:

- www.spływ-radomka.pl
- www.kajaczek.pl
- www.kajakpatrol.pl
- www.kajakwstolicy.pl
- www.spływ.kajakowe.org
- www.dworeknadpilica.pl
- www.przystan-nawiniarach.pl
- www.pilicowo.pl

Główne atrakcje: Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Pilicy i Drzewiczki”, rezerваты przyrody: „Sokół”, „Majdan”, „Tomczyce” i „Dąbrowa Radziejowska”, liczne zabytki, m.in.: Nowe Miasto nad Pilicą (barokowy zespół klasztorny Kapucynów, późnobarokowy pałac z założeniem parkowym), zespół pałacowo-parkowy w Gostomii, kościół w Białobrzegach z XVIII-wieczną wolnostojącą dzwonnica, Warka (ze słynnym zabytkowym browarem, klasycystycznym ratuszem, kościołem św. Mikołaja i pofranciszkańskim zespołem klasztornym i Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego), skansen wojenny w Mniszewie.

Skrwa Lewa

Jezioro Lucieńskie

Wisła z Warszawą w tle

Wisła w Warszawie, www.kajakwstolicy.pl

SKRWA LEWA

Najciekawsza w swoim dolnym odcinku, gdzie meandruje w gostynińskich lasach. O jej atrakcyjności decydują kilometry zielonych tuneli utworzonych przez zwisające nad lustrem wody drzewa oraz zmienność – ze spokojnej potrafi zamienić się w górski potok. Stawia wysokie wymagania, pełna jest przeszkód i bardzo zmienna.

Dla kogo: doświadczeni kajakarze.

Charakter spływu: trudny i bardzo uciążliwy, zwłaszcza przy niskim stanie wody.

Rekomendowana trasa kilkugodzinnego spływu: Gostynin – Zalew Włocławski (23 km).

Polecane przystanie, organizatorzy spływów i wypożyczalnie sprzętu:

- www.motoprzystan.pl

Główne atrakcje: zamek gostyniński (obecnie hotel), oz „Dybanka” (zwany też gostynińskim) – największy w Polsce, Jezioro Lucieńskie, Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy, jezioro Soczewka.

WISŁA

Królowa polskich rzek, której długość przekracza 1000 km. W wielu miejscach jest nadal dzika i nieuregulowana, a jej charakter zmienia się wraz z upływającymi kilometrami. Miejscami bardzo szeroka i głęboka, toczy swoje wody spokojnie, by w innym miejscu stać się nieprzewidywalną. Jej nurt urozmaicają liczne łachy, kępy i starorzecza. Stan wody w rzece zmienia się wraz z wahaniami pogody. W okolicach Płocka na odcinku ok. 60 km Wisła ma zupełnie inne oblicze, tu bowiem jej wody zostały spiętrzone przez zaporę we Włocławku.

Szlak wiślany w granicach województwa mazowieckiego liczy ponad 320 km. Wisłą można spływać na odcinku od Dębina do Zalewu Włocławskiego za Płockiem, organizując spływy krótkie (10–13 km/2–3 godz.), całonocne (20–40 km/ 4–8 godz.) lub kilkudniowe (50–70 km/1–2 dni, 80–120 km/3–4 dni).

Dla kogo: dla doświadczonych kajakarzy.

Charakter spływu: trudny.

Przykładowe trasy:

1. w granicach Warszawy: Wawer – Młociny
2. na Mazowszu:
 - spływy 1-dniowe: Góra Mniszew – Góra Kalwaria, Góra Kalwaria – Warszawa, Karczew – Warszawa, Warszawa

– Twierdza Modlin, Twierdza Modlin – Wyszogród, Wyszogród – Płock

- spływy 2-dniowe: Kłoda – Góra Kalwaria, Warszawa – Wyszogród
- spływy 3–5-dniowe: Dęblin – Warszawa, Warszawa – Płock

Polecane przystanie:

- www.dzielnicawisla.um.warszawa.pl
- www.morka-plock.pl
- www.facebook.com/ZgierskiKlub/
- www.kajakajak.pl
- www.kajaki-dylewski.pl
- www.kajakwstolicy.pl
- www.splywykajakowe.org
- www.kajaki-wisla.pl

Główne atrakcje: ruiny zamku w Czersku, Warszawa (panorama stolicy z rzeki to przede wszystkim Stadion Narodowy, piaszczyste plaże, Bulwary Wiślane, Stare Miasto, liczne kościelne wieże, nowoczesne biurowce, Cytadela), Twierdza Modlin, romańska bazylika w Czerwińsku, most w Wyszogrodzie (najdłuższy w Europie), Płock (z wody pięknie prezentuje się Wzgórze Tumskie), Zalew Włocławski.

WKRA

Rzeka typowo nizinna. Na Mazowszu swoje wody prowadzi pośród pól i łąk oraz mazowieckich wsi i miasteczek. W dolnym biegu jest płytką, a jej dno piaszczyste. Szerokość koryta dochodzi do 20 m.

Dla kogo: dla mniej i bardziej doświadczonych kajakarzy.

Charakter spływu: stosunkowo łatwy, średnio uciążliwy, spływy także pontonami.

Rekomendowana trasa 2-dniowego spływu: Joniec – Nowy Dwór Mazowiecki (31 km), z możliwością przedłużenia spływu do Modlina (5-kilometrowy odcinek Narwia).

Miejsca na postój: Joniec, Popielżyn Górny, Borkowo, Śniadówko, Pomiechówek.

Polecane przystanie, organizatorzy spływów i wypożyczalnie sprzętu:

- www.rzekami.pl
- www.bobrowydwor.pl
- www.przystan.ekoturyzm.pl
- www.splywwkra.pl
- www.kajaki-dylewski.pl

Wisła w Warszawie, www.kajakwstolicy.pl

Wisła, www.kajaki-dylewski.pl

Wkra, www.kaja-sobieski.pl

Wkra, www.rzekami.pl

Wkra, www.rzekami.pl, www.everal.pl

Wkra, www.kajaki-dylewski.pl

Zalew Włocławski, regaty, fot. YACHT CLUB ANWIL Stowarzyszenie

Zalew Zegrzyński, marina

- www.kaja-sobieski.pl

Główne atrakcje: gotycko-renesansowy kościół św. Doroty w Ciekusynie, rezerwat Dolina Wkry – bodaj najpiękniejszy, przełomowy odcinek rzeki w Lasach Pomiechowskich, kościół św. Anny w Pomiechowie.

Więcej informacji o Wkrze można znaleźć na stronie Stowarzyszenia „Nasza Wkra” www.nasza-wkra.pl.

WYPOCZYNEK NAD WODĄ

Położenie Mazowsza sprzyja wypoczynkowi nad wodą, a największe zbiorniki wodne stanowią doskonałe zaplecze rekreacyjne dla mieszkańców i turystów w regionie.

Znajdujący się na Pojezierzu Gostynińskim **Zalew Włocławski** to największy pod względem powierzchni zbiornik wodny w Polsce. Powstał w wyniku spiętrzenia wód Wisły w związku z budową zapory we Włocławku. Rozciąga się od położonego już w województwie kujawsko-pomorskim Włocławka do Płocka na środkowym biegu rzeki Wisły. Najważniejszą miejscowością turystyczną w województwie mazowieckim jest Nowy Duninów, w którym to funkcjonuje port. Zalew jest szczególnie ceniony przez żeglarzy. Organizowane są tutaj m.in. długodystansowe Mistrzostwa Polski Jachtów Kabinowych AnwilCup, regaty o Puchar Wójta Gminy Duninów, regaty o Błękitną Wstęgę Zalewu Włocławskiego i regaty samotników. Plaże rekreacyjne znajdują się w Soczewce i Murzynowie.

Niemniej znany jest położony niemalże na obrzeżach Warszawy **Zalew Zegrzyński**, który powstał ze spiętrzenia wód Narwi i Bugu przez zaporę w Dębem. To z niego wypływa Kanał Żerański łączący szlaki żeglugowe Wisły, Bugu i Narwi. Zegrze może pochwalić się doskonale przygotowaną infrastrukturą nie tylko do uprawiania sportów wodnych, ale również rekreacyjną. Na zagospodarowanych brzegach urządzone są piaszczyste plaże z placami zabaw dla dzieci, w sezonie wakacyjnym działają kąpieliska (m.in. w Nieporęcie, Serocku i Wieliszewie), ośrodki sportów wodnych i wypożyczalnie sprzętu pływającego pozwalającego na uprawianie żeglarstwa, kajakarstwa, windsurfingu czy nurkowania. W pobliżu zaś znajdują się liczne ośrodki wypoczynkowe z bogatą bazą

noclegowo-gastronomiczną, handlową i rozrywkową. Więcej informacji można znaleźć na: www.jezioro.zegrzynskie.pl

Piaszczystą plażą z kąpieliskiem może się też pochwalić industrialna stolica Mazowsza, czyli Żyrardów. Nad znajdującym się tutaj Zalewem Żyrardowskim wypoczywają zarówno miłośnicy wygrzewania się na słońcu, jak i aktywnego spędzania czasu. Plażowicze mają do dyspozycji pięknie zagospodarowaną rozległą plażę z trzcinowymi parasolami, trawiasty teren z hamakami i drewnianymi altankami, pomost, taras widokowy, punkt gastronomiczny, jak również wielofunkcyjne boiska piaszczyste, plac zabaw i zewnętrzną siłownię oraz wypożyczalnię sprzętu wodnego. Wstęp jest bezpłatny, przed wejściem znajduje się ogólnodostępny parking, a wszystko pachnie jeszcze nowością, gdyż plaża z kąpieliskiem zostały oddane do użytku w 2018 r.

Nazywany również Morzem Domanowskim **Zalew Domanowski** to ogromne sztuczne rozlewisko niewielkiej rzeki, jaką jest Radomka. Położony ok. 20 km na zachód od Radomia stanowi świetne miejsce do uprawiania sportów wodnych i wypoczynku. Nad zalewem działa Marina Domanowska, w której można m.in. wypożyczyć sprzęt wodny. Akwen oferuje bowiem idealne warunki dla miłośników kajakarstwa, żeglarstwa i wędkarstwa. Można tu też uprawiać windsurfing i wakeboarding. Piaszczyste plaże, na których w sezonie letnim organizowane są strzeżone kąpieliska znajdują się w Wólce Domanowskiej i od strony Kalenia.

Powstały w starorzeczu rzeki Liwiec **Zalew Węgrowski** to doskonała propozycja na rodzinny wypoczynek z dala od tłumów. Niewątpliwie bardziej kameralny niż opisane wcześniej propozycje, oferuje nie mniej atrakcji. Jest tu zagospodarowana plaża, plac zabaw dla dzieci, wypożyczalnia sprzętu wodnego, pomosty i stanowiska wędkarskie oraz poprowadzone wokół zbiornika ścieżki rowerowe. Miłośnicy sportów zespołowych mogą pograć w siatkówkę plażową, a nawet porzucać do kosza.

Zalew Zegrzyński

Zalew Zegrzyński, port

Zalew Domanowski, fot. Wydział Promocji i Kultury Starostwa Powiatowego w Przysusze

Zalew Węgrowski, fot. Urząd Miejski w Węgrowie

Wybrane stadniny na Mazowszu

STĘPEM, KŁUSEM, WIERZCHEM, W SIODLE

Mazowsze można bez dwóch zdań określić mianem jeździeckiego zagłębia. W samym Warszawsko-Mazowieckim Związku Jeździeckim zrzeszonych jest ponad 100 klubów. Atrakcyjną ofertę dla miłośników koni tworzy również wiele gospodarstw agroturystycznych oraz stajni i stadnin. Każdy znajdzie więc coś dla siebie, niezależnie od wieku, doświadczenia i motywacji.

WYBRANE OŚRODKI WARSZAWSKO-MAZOWIECKIEGO ZWIĄZKU JEŹDZIECKIEGO

Klub Jeździecki Huzar – profesjonalna szkoła jazdy konnej znajdująca się w Bolimowskim Parku Krajobrazowym. Doświadczona kadra instruktorska oraz doskonale wyszkolone konie, to gwarancja wysokiej jakości usług. Bogata oferta skierowana jest zarówno do dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych. Poza treningami klub organizuje m.in. kolonie, zimowiska, warsztaty coachingowe i malarskie.

Józefów 11, 96-315 Wiskitki, tel. +48 510 029 179,
e-mail: biuro@kjhuzar.pl, www.kjhuzar.pl

Ośrodek Jeździecki Goldenhorse – położony zaledwie 25 km od Warszawy w otulinie Chojnowskiego Parku Krajobrazowego istnieje od 15 lat. Jest tu klub sportowy i pensjonat dla koni, a w ofercie m.in. profesjonalne treningi dla koni i jeźdźców, miejsca noclegowe oraz warsztaty rozwojowe. Ośrodek od kilku lat z powodzeniem organizuje znany i lubiany cykl zawodów ujeżdżeniowych „Golden Horse Dressage Cup”.

ul. Lipowa 13, 05-505 Koryta,
tel. + 48 501 625 430, +48 502 545 575,
e-mail: biuro@goldenhorse.com.pl, www.goldenhorse.com.pl

Stado Ogierów Łąck – bogata oferta jeździecka, niemal 100 lat doświadczenia, a to wszystko w zespole zabytkowych obiektów położonych nad zalewem w otoczeniu lasów. Są tutaj stajnie, powozownia z kolekcją pojazdów konnych, a także pokoje hotelowe.
ul. Płocka 12, 09-520 Łąck, tel. +48 24 262 98 97,
e-mail: sekretariat@stadoogierow.pl, www.stadoogierow.pl

Klub Jeździecki Huzar

Klub Jeździecki Huzar

Stadnina Ogierów w Łącku, plac do jazdy konnej

mazowieckie aktywnie

Ośrodek Jeździecki Farma Sielanka

Ośrodek Jeździecki Farma Sielanka – to miejsce nad Pilicą, w którym miłość do koni, sportowa rywalizacja i wrażliwość na piękno natury wzajemnie się przenikają. W ofercie m.in. jazdy konne dla całej rodziny, pensjonat dla koni oraz pobytu w luksusowym hotelu z wieloma atrakcjami.

ul. Łąkowa 1, 05-660 Warka, tel. +48 48 666 16 00,
e-mail: hotel@sielanka.pl, www.sielanka.pl

Stadnina Koni „Manor House”

Stadnina Koni „Manor House” przy Pałacu Odrowążów – doskonale przygotowana stajnia z bogatym zapleczem sportowo-rekreacyjnym. O jej atrakcyjności świadczy nie tylko bogata oferta jeździecka i doświadczona kadra, ale również samo położenie na terenie posiadłości Manor House z XVI-wiecznym Pałacem Odrowążów, XIX-wieczną Stajnią Platera i nowymi, stylizowanymi obiektami – Termami Zamkowymi.

Hotel Manor House SPA**** – Pałac Odrowążów****,
ul. Czachowskiego 56, 26-510 Chlewiska koło Szydłowa,
tel. +48 509 150 761,
e-mail: chlewiska@manorhouse.pl, www.manorhouse.pl

Stadnina Koni „Manor House”

Więcej informacji można znaleźć na stronie związku
www.wmzj.waw.pl.

Więcej propozycji znajduje się na www.mazowsze.travel.

bliżej natury

przyrodnicze atrakcje
Mazowsza

#7

10

KAMPINOSKI PARK NARODOWY – ZIELONE PŁUCA WARSZAWY

Absolutny unikat w skali świata, jeden z najpiękniejszych krajobrazowo obszarów w Polsce. Z pewnością wszyscy wiedzą, że jest to Światowy Rezerwat Biosfery UNESCO z unikalnym w skali Europy zespołem wydm śródlądowych, ale nie wszyscy zdają sobie sprawę z tego, że to jeden z niewielu parków na świecie graniczących ze stolicą państwa. Na tym jego atuty się nie kończą. Piękne krajobrazy, kilkanaście tysięcy gatunków zwierząt na wyciągnięcie ręki, w tle – ważne wydarzenia historyczne, zabytki i atrakcje kulturowe. To wszystko sprawia, że Kampinos to idealne miejsce na aktywne spędzanie czasu na łonie przyrody. To także raj dla miłośników fotografii, przyroda tworzy tu bowiem niezwykle pejzaże.

Na kilka godzin, jeden dzień, weekend, i dłużej. Na turystów czekają tutaj:

- setki kilometrów pieszych i rowerowych szlaków turystycznych, idealnych także na spacer, jazdę konną, a zimą – narty biegowe,
- szlaki tematyczne i ścieżki dydaktyczne, np. **Szlak Kampinoskich Mennonitów**,
- zagospodarowane polany wypoczynkowe,
- zróżnicowana baza noclegowa i gastronomiczna w okolicy i na terenie samego parku,
- dodatkowe atrakcje: **Dom Urodzenia Fryderyka Chopina w Żelazowej Woli**, **kościół św. Rocha w Brochowie** – najciekawszy kościół obronny na Mazowszu, miejsce ślubu rodziców Chopina i chrztu samego kompozytora, **Park Rozrywki „Julinek”**, **Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie**, **Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Pola Bitwy nad Bzurą**, **Muzeum – Miejsce Pamięci Palmiry** - Oddział Muzeum Warszawy.

Więcej informacji można znaleźć na stronie parku www.kampinoski-pn.gov.pl.

Kampinoski Park Narodowy

Kampinoski Park Narodowy, dzięcioł czarny

Żelazowa Wola

Muzeum – Miejsce Pamięci Palmiry

Kozienicki Park Krajobrazowy

Kozienicki Park Krajobrazowy

Dolina Bugu

Dolina Bugu, łabędź krzykliwy

KOZIENICKI PARK KRAJOBRAZOWY – W LASACH PUSZCZY KOZIENICKIEJ

Jeden z pięciu parków Mazowieckiego Zespołu Parków Krajobrazowych. Niewiele takich obszarów zachowało się w Polsce. Przekraczając jego granice można poczuć się jak w pradawnej puszczy. Jak najlepiej spędzać tu czas? Możliwości jest bardzo dużo:

- **aktywnie:** pieszo, na rowerze, na licznych szlakach pieszych i rowerowych,
- **edukacyjnie:** na wystawy i zajęcia zaprasza ośrodek edukacyjno-muzealny „Izba Dydaktyczna” w Augustowie, poznawaniu przyrody i okolic sprzyja też sieć ścieżek dydaktycznych, spośród których warta szczególnego polecenia jest ścieżka prowadząca do rezerwatu „Źródło Królewskie”, w którym to według legendy pragnienie podczas polowań gasił król Władysław Jagiełło,
- **krajoznawczo:** poznając okolice i ciekawe obiekty, np. **najstarszy świecki pomnik w Polsce w parku zespołu pałacowego w Kozienicach** oraz **Muzeum Regionalne im. prof. Tomasza Mikockiego w Kozienicach**, z wystawą archeologiczną oraz galerią obrazów.

Szczegółowe informacje można znaleźć na stronie parku www.parkiotwock.pl/kozienicki-park-krajobrazowy.

DOLINA BUGU – JEDYNE TAKIE MIEJSCE W EUROPIE

Bug – niewiele zmienił się od czasów średniowiecza. Zachwyca dzikim charakterem, pierwotną przyrodą, bogactwem tygla kultur i religii polsko-ruskiego pogranicza etnicznego. Znane nadbużańskie miejscowości: Serpelice z usytuowaną na wzniesieniu w tutejszych lasach Kalwarią Podlaską, Zabuże, położony na malowniczej skarpie Brok, Kamieńczyk czy Wyszków cieszą się niezmienną popularnością wśród turystów poszukujących prawdziwego kontaktu z naturą.

- Nadbużańskie letniska z kąpieliskami i doskonałym zapleczem turystycznym to idealne miejsce na wypoczynek na łonie przyrody, w ciszy i spokoju.
- Unikalne środowisko przyrodnicze, chronione m.in. w dwóch parkach krajobrazowych: „**Podlaski Przełom Bugu**” i **Nadbużańskim Parku Krajobrazowym**.

Lasy Gostynińsko-Włocławskie

Brudzeński Park Krajobrazowy

Skrwa Lewa

Jezioro Lucieńskie

- Sama rzeka – jej kręty bieg z licznymi zakolami, starorzeczami i naturalną, bogatą roślinnością – jest atrakcją samą w sobie, a zachód słońca nad Bugiem, przy akompaniamencie bocianiego klekotu pozostawia niezapomniane wrażenia.
- Liczne atrakcje kulturowe, będące świadectwem setek lat historii pogranicza, ścierania się wielu religii i kultur tworzą niespotykaną w Europie mozaikę, którą cały czas można odkrywać na nowo.

POJEZIERZE GOSTYNIŃSKIE – MAZOWIECKIE MAZURY

Choć Mazowsze nie kojarzy się z jeziorami, to na jego terenie, oraz w sąsiednim województwie kujawsko-pomorskim znajduje się największy pod względem powierzchni akwen wodny w Polsce – Zalew Włocławski. Zaś pomiędzy Gąbinem, Gostyninem i Łąckiem, w pobliżu historycznej stolicy Polski – Płocka, na lewym brzegu Wisły rozciąga się jedyny w tym rejonie fragment polodowcowego krajobrazu z urokliwymi jeziorami. Jest ich w sumie około 40, często chowają się gdzieś pośród sosnowych lasów dawnej Puszczy Gostynińskiej i wiele z nich to kąpieliska idealne na letni wypoczynek nad wodą.

Dlaczego warto tu przyjechać? Powodów jest co najmniej kilka:

- największe i najbardziej popularne **jeziora: Lucieńskie, Zadworskie, Soczewka i Białe** (to ostatnie z uwagi na swoją głębokość przekraczającą miejscami 30 m słynie wśród miłośników nurkowania) kuszą doskonałym zapleczem turystycznym, a jednocześnie czystością, ciszą, spokojem i brakiem tłumów,
- dwa parki krajobrazowe: **Brudzeński** i **Gostynińsko-Włocławski** stanowią świetną bazę szlaków pieszych i rowerowych, idealnych na rajdy i wędrowki krajoznawcze,
- **Zalew Włocławski** z portem w Nowym Duninowie – rozciągający się od Płocka do położonego już w województwie kujawsko-pomorskim Włocławka największy pod względem powierzchni zbiornik wodny w Polsce, kusi żeglarzy i amatorów wodnego wypoczynku,
- okoliczne lasy to raj dla grzybiarzy, a jeziora – dla wędkarzy,
- **Skrwa Lewa** i **Wisła** tworzą doskonałe warunki na spływy kajakowe,
- **Stado Ogierów w Łącku** przyciąga miłośników jazdy konnej bogatą gamą atrakcji i niemal 100-letnią historią.

MAZOWIECKA WIEŚ

Mazowsze to przede wszystkim obszary wiejskie, a mazowiecka wieś jest niezwykle klimatyczna, bogata i zróżnicowana. Taka również jest jej oferta turystyczna. Spośród niezliczonej ilości miejsc wybrano 20 wyróżniających się obiektów, rozsianych po całym województwie, stworzonych przez ludzi z pasją, dzięki którym można doświadczyć tego, co na mazowieckiej wsi najpiękniejsze i najcenniejsze: przepięknych krajobrazów, cennej przyrody, unikalnych umiejętności, barwnych opowieści, jedynych w swoim rodzaju smaków. Oferta poszczególnych obiektów jest bardzo bogata i trudno tak naprawdę znaleźć dominujące wyróżniki. Niemniej jednak poniższy podział wraz z zaprezentowaną w dalszej części mapą ułatwi z pewnością znalezienie miejsca z interesującą ofertą.

NAD WODĄ

Kilka gospodarstw położonych nad mazowieckimi rzekami: Wkrą, Skrwą i Bugiem, w których ofercie w naturalny sposób dominuje możliwość obcowania z przyrodą, m.in. poprzez aktywny wypoczynek.

- **Dworek nad Wkrą**, Mostowa, www.dworeknadwkra.com
- **Osada Młynarza**, Radotki, www.osadamlynarza.pl
- **Dom nad Wierzbami**, Jackowo Dolne, www.domnadwierzbami.pl
- **Wypoczynek nad Bugiem**, Klepaczew, www.wypoczyneknadbugiem.pl

KULINARIA

Znakomita kuchnia to wyróżnik wielu mazowieckich gospodarstw. I nie chodzi tu tylko o serwowaną kuchnię, ale również o produkty lokalne, często własnego wyrobu, na których się opiera oraz tematyczne warsztaty.

- **Latosowo**, Henrysin, www.latosowo.pl
- **Dwór Mościbrody**, Mościbrody, www.dwormoscibrody.pl
- **Przystań Zdrowia**, Szkwa, www.agro-szkwa.pl

Dworek nad Wkrą

Dwór Mościbrody

Latosowo

Dwór Zaścianek

Mitowska Zagroda

Mazowieckie Sioło Julianówka

Wioska pod Kogutem

MIEJSCA Z HISTORIĄ

Na Mazowszu nie brakuje gospodarstw stworzonych w historycznych, zabytkowych budynkach, którym obecni właściciele nadali przytulną atmosferę i tchnęli w nie nowe życie.

- **Młyn Gąsiorowo**, Gąsiorowo, www.mlyn-gasiorowo.pl
- **Siedlisko Leluja**, Wielgolas, www.facebook.com/SiedliskoLeluja
- **Dwór Zaścianek**, Borsuki, www.dworzascianek.pl

EDUKACJA

Wiele jest na mazowieckiej wsi miejsc oferujących ciekawe warsztaty i zajęcia edukacyjne, nie tylko dla najmłodszych. Niektóre z nich należą do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych, w innych utworzono nawet muzea.

- **Mitowska Zagroda**, Seroczyn, www.facebook.com/mitowskazagroda
- **Mazowieckie Sioło Julianówka**, Julianów, www.julianowka.com.pl
- **Apisołtysówka**, Powązki, www.apisoltysowka.mazowsze.pl
- **Gościniec Wiecha**, Gościnna, www.gosciniiec-wiecha.pl/beznoclegow/
- **U Bursztyna**, Wach, www.kurpie.com.pl/K/
- **Sielanka Raciąż**, Pólka-Raciąż, www.sielanka.com.pl

WIEJSKIE ŻYCIE

Gospodarstwa agroturystyczne, w których dominującym elementem oferty jest możliwość doświadczenia życia na wsi.

- **U Ani**, Kawęczyn, www.agrokaweczyn.com
- **Wioska pod Kogutem**, Krępa, www.podkogutem.pl

Miejsca bez noclegów

- **Winnica Dwórzno**, Dwórzno, www.winnica.dworzno.pl
- **Stadnina Koni w Nowej Wsi**, Nowa Wieś, www.stadninamazowsze.pl

mazowsze etnograficznie

folklor mazowiecki

mazowsze etnograficznie

KURPIE

Jedna z najciekawszych grup etnograficznych w Polsce, zamieszkująca niezwykle bogatą pod względem przyrodniczym i kulturowym krainę. Znajduje się na północnych krańcach Mazowsza i obejmuje Puszcze Zieloną na północ od Narwi oraz Puszcze Białą w widłach Bugu i Narwi. Przed kilkoma wiekami stworzyli ją ludzie poszukujący schronienia na praktycznie bezludnych wówczas terenach puszczańskich. Nazwa „Kurpie” pochodzi od noszonego przez nich niegdyś obuwia plecionego z łyka drzewnego, zwanego właśnie „kurpiami”. Oni sami przez długi czas woleli nazywać się Puszczakami.

Na tle innych grup etnograficznych Kurpie wyróżniają się poczuciem godności, wolności oraz unikalną sztuką ludową. Tradycje i zwyczaje przekazują sobie w rodzinach z pokolenia na pokolenie. Symbolem ich tożsamości są charakterystyczne kurpiowskie wycinanki, z których najbardziej znane są: leluję, gwiazdy i zielki. Swoją kulturę kultywują w wielu zespołach folklorystycznych, wyrazem ich tradycji jest również gwara kurpiowska.

Najważniejsze kurpiowskie atrakcje na Mazowszu:

- **Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce** – muzeum, którego ekspozycja poświęcona jest historii i kulturze Kurpi. pl. gen. Józefa Bema 8, 07-410 Ostrołęka, tel. +48 29 764 54 43, www.muzeum.ostroleka.pl
- **Zagroda Kurpiowska w Kadzidle** – niewielkie muzeum typu skansenowego, oddział Muzeum Kultury Kurpiowskiej. ul. Trasa Mazurska 1b, 07-420 Kadzidło, tel. +48 29 761 82 00, www.muzeum.ostroleka.pl
- **Muzeum Kurpiowskie w Wachu** – prywatne muzeum, w którym zgromadzono ponad 6 tysięcy eksponatów pochodzących z Kurpi Zielonych, obrazujące dawną materialną kulturę tego regionu. Wach 14, 07-420 Kadzidło, tel. +48 607 676 356, e-mail: kurpiewach@tlen.pl, www.kurpie.com.pl
- **Rezerwat przyrody Czarnia** – pozostałości Puszczy Zielonej, w rezerwacie wyznaczono szlak turystyczny „Barci Kurpiowskich” oznakowany kolorem zielonym, na trasie którego podziwiać można unikalne sosny bartne.

Znane imprezy kurpiowskie:

- **Darcie pierza w Lelisie,**
- **Niedziela Palmowa w Łysych,**
- **Wesele Kurpiowskie w Kadzidle,**
- **Miodobranie Kurpiowskie koło Myszyńca.**

Więcej informacji można znaleźć na stronach:
www.kurpiowskipark.pl i www.kurpie.com.pl.

Zagroda Kurpiowska w Kadzidle

Zagroda Kurpiowska w Kadzidle

Muzeum Kurpiowskie w Wachu

URZECZE

Mało znany mikroregion etnograficzny rozciągający się po obu stronach Wisły, pomiędzy dawnymi ujściami Pilicy i Wilgi a południowymi rubieżami Warszawy. Obejmuje nadwiślańskie części powiatów: otwockiego, garwolińskiego, piaseczyńskiego oraz miasta stołecznego Warszawy, w dzielnicach Mokotów, Wilanów, Praga-Południe i Wawer.

Gassy, Flis Festiwal

Gassy, Flis Festiwal

Gassy, Flis Festiwal

Urzecze, zwane również łurzycami, związane było z trzema kulturowymi tradycjami – mazurską (mazowiecką), orylską (flisacką) i olęderską, charakterystyczną dla nadwiślańskich osadników z Fryzji, Kujaw i Pomorza. Na ukształtowanie się jego odrębnej tożsamości wpływ miało przede wszystkim położenie nad Wisłą, która wytyczała kierunki rozwoju gospodarki (handel wiślan, wyspecjalizowane rybołówstwo, melioracja terenu, produkty z wikliny) oraz typ osadnictwa (osadnictwo olęderskie).

Dziś kultura Urzeczan przejawia się m.in. w strojach ludowych (tzw. strój wilanowski), kuchni (najważniejsze łurzyckie potrawy: sytocha, pyzy-przecieraki zwane inaczej „klepokami” oraz zupy – barszcz chrzanowo-buraczany, śliwianka (wiślanka) czy siuforek) i zespołach folklorystycznych kultywujących regionalne tradycje. Niezwykle istotne są także dwie masowe imprezy: Flis Festiwal w podkonstancińskich Gassach oraz Zielone Świątki na Urzeczu – procesja rzeczna na terenie kilku gmin nadwiślańskich.

Szczegółowe informacje na temat Urzeczka można znaleźć na stronie stworzonej przez miłośników Urzeczka www.urzecze.pl.

ZESPÓŁ PIEŚNI I TAŃCA „MAZOWSZE”

Należy do największych na świecie zespołów artystycznych mających w swoim repertuarze narodowe tańce, piosenki, przyśpiewki i prezentacje obyczajów. Związany przede wszystkim z bogactwem kulturowym Mazowsza, posiada w swoim dorobku również opracowania sceniczne z 42 innych regionów etnograficznych.

Należy do największych na świecie zespołów artystycznych mających w swoim repertuarze narodowe tańce, piosenki, przyśpiewki i prezentacje obyczajów. Związany przede wszystkim z bogactwem kulturowym Mazowsza, posiada w swoim dorobku również opracowania sceniczne z 42 innych regionów etnograficznych. „Mazowsze” zostało powołane do życia w 1948 r. Swoją sukces zawdzięcza przede wszystkim Mirze Zimińskiej-Sygietyńskiej, która po śmierci męża i pierwszego dyrektora zespołu – Tadeusza Sygietyńskiego – kierowała nim do 1997 r. Na swoim koncie „Mazowsze” ma ponad 2 mln przejechanych kilometrów, niemal 20 mln widzów i ponad 6,5 tys. występów w setkach miejsc w Polsce i za granicą. Zespół tworzą: balet, chór i orkiestra symfoniczna. Od początku istnienia siedzibą zespołu jest zabytkowy pałac Karolin w Otrębusach. Otacza go 13-hektarowy park, w którym znajduje się również Centrum Konferencyjne Mazowsze i Staropolska Karczma Mazowsze. Pałac przeszedł niedawno gruntowną renowację. W przebudowanych i zmodernizowanych wnętrzach powstało nowoczesne Centrum Edukacji Folkloru Polskiego. Już niebawem będzie można zapoznać się tu z kulturą polskich miast i wsi, zobaczyć, dotknąć i poczuć zróżnicowanie i koloryt folkloru w poszczególnych regionach, m.in. na Mazowszu, Śląsku, Kujawach, Kaszubach czy Podhalu.

Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca „MAZOWSZE” im. Tadeusza Sygietyńskiego w Karolinie,
ul. Świerkowa 2, 05-805 Otrębusy,
e-mail: sekretariat@mazowsze.waw.pl,
www.mazowsze.waw.pl

Zespół Pieśni i Tańca „Mazowsze”

Zespół Pieśni i Tańca „Mazowsze”
fot. Archiwum PZLPiP „Mazowsze”

Pałac Karolin, siedziba Zespołu

MUZEUM WSI MAZOWIECKIEJ W SIERPCU

Jedno z najważniejszych muzeów etnograficznych na mapie Polski, pokazuje bowiem mazowiecką wieś i jej tradycje z przełomu XIX i XX wieku.

Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu

Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu

Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu

W skansenie udało się m.in. odtworzyć typową dla powiatu mazowieckiego wsi mazowieckiej wieś rządową, w skład której wchodzi 11 zagród włościańskich z rejonu Mazowsza północno-zachodniego oraz zagrodę z Rębowa z wiatrakiem. Wielką uwagę przyłożono do odtworzenia wnętrza i mikro-pejzaży związanych bezpośrednio z rejonami, z których pochodzą konkretne zagrody. Wnętrza budynków przystosowane są do pełnionych przez nie funkcji i zmieniają się wraz z porami roku. Chałupy otoczone są warzywnikami, ogrodami kwiatowymi i pasiekami. Tym co wyróżnia sierpecki skansen to obecność zwierząt. Żyją tu m.in. krowy, kozy, konie i kury. To wszystko sprawia wrażenie wsi tętniącej życiem, dzięki czemu można tu w sposób naturalny prezentować kulturę, obyczaje i obrzędy charakterystyczne dla mazowieckiej wsi. Przez cały rok organizowane są tutaj imprezy plenerowe, warsztaty i pokazy. Od maja do września w każdą niedzielę odbywają się tzw. „Niedziele w Skansenie” mające na celu popularyzację ginących zawodów, strojów ludowych i wiejskiego życia naszych przodków.

ul. Narutowicza 64, 09-200 Sierpc,
tel. +48 24 275 28 83,
e-mail: skansen@mwmskansen.pl,
www.mwmskansen.pl

**informacje
praktyczne**

#10

10

MAZOWIECKI SYSTEM INFORMACJI TURYSTYCZNEJ

*** Centrum Warszawskiej Informacji Turystycznej

Pałac Kultury i Nauki wejście od Emilii Plater
ul. Plac Defilad 1, 00-110 Warszawa
info@warsawtour.pl
www.warsawtour.pl

**** Warszawskie Centrum Informacji Turystycznej**
ul. Plac Zamkowy 1/13, 00-267 Warszawa
tel. 22 635 18 81
wcit@wcit.waw.pl
www.wcit.waw.pl

*** Stołeczne Biuro Turystyki, Punkt Informacji
Turystycznej w Praskim Centrum Koneser**
plac Konesera 2, 03-736 Warszawa
info@warsawtour.pl

**** Punkt Informacji Turystycznej**
ul. Zamkowa 31, 09-500 Gostynin
tel. 24 236 45 00
repcja@zamek-gostynin.pl
www.gostynin.pl

**** Punkt Informacji Turystycznej**
ul. Ks. Zygmunta Sajny 1, 05-530 Góra Kalwaria
tel. 508 677 581
cikit@gorakalwaria.pl

***** Punkt Informacji Turystycznej Kozienickiego
Domu Kultury**
ul. Warszawska 29, 26-900 Kozienice
tel. 48 611 07 50
pit@dkkozienice.pl
www.dkkozienice.pl

*** Punkt Informacji Turystycznej**
ul. Warszawska 52, 96-320 Mszczonów
tel. 46 857 87 81
info@weekendztermami.eu
www.weekendztermami.eu

****** Punkt Informacji Turystycznej**
ul. Bałki Murmańskiej 164
05-160 Nowy Dwór Mazowiecki
tel. 664 775 326
it@3rzeki.pl
www.3rzeki.pl

*** Punkt Informacji Turystycznej**
ul. 3 Maja 68, 07-300 Ostrów Mazowiecka
tel. 29 645 71 06
pit@powiatostrowmaz.pl
www.powiatostrowmaz.pl

****** Centrum Informacji Turystycznej**
ul. Stary Rynek 8, 09-400 Płock
tel. 24 364 99 90, 24 367 19 44
biuro@turystykaplock.eu
www.turystykaplock.eu

*** Punkt Informacji Turystycznej w Pułtusku przy
Muzeum Regionalnym**
ul. Rynek 43, 06-100 Pułtusk
tel. 23 692 51 32
informacjaturystyczna@pultusk.pl
www.pultusk.pl

****** Centrum Informacji Turystycznej (MOSiR)**
pl. Dworcowy 2, 26-600 Radom
tel. 48 360 06 10, 793 456 783
cit.radom@cit.radom.pl
www.cit.radom.pl

**** Centrum Informacji Turystycznej (UM)**
ul. Rwańska 16, 26-600 Radom
tel. 48 362 05 36
cit@umradom.pl
www.radom.pl

***** Punkt Informacji Turystycznej**
ul. Warszawska 142, 09-540 Sanniki
tel. 24 268 11 08
sekretariat@ecasanniki.pl
www.ecasanniki.pl

***** Centrum Informacji Turystycznej**
ul. Pułaskiego 7, 08-110 Siedlce
tel. 535 068 593
itsiedlce@gmail.com
www.pttsiedlce.pl, www.znurtembugu.pl

*** Punkt Informacji Turystycznej**
ul. Biskupa Ignacego Świrskiego 31, 08-110 Siedlce
tel. 25 794 31 70
biuro@ckis.siedlce.pl
www.ckis.siedlce.pl

**** Punkt Informacji Turystycznej**
ul. Rynek Wielki 5a, 26-500 Szydłowiec
tel. 48 326 20 54
info.turystyczna@sckzamek.pl
www.szydlowiec.pl

**** Punkt Informacji Turystycznej**
ul. Gdańska 2, 07-100 Węgrów
tel. 25 792 35 66
pit@wegrow.com.pl
www.wegrow.com.pl

*** Punkt Informacji Turystycznej**
ul. Konary 8, 26-432 Wieniawa
tel. 48 312 11 15
tel. 884 492 497
repcja@palacdomaniowski.pl
www.placdomaniowski.pl

**** Punkt Informacji Turystycznej**
Aleja Róż 2, 07-200 Wyszaków
tel. 507 808 867, 29 742 42 01
turystyka@wyszkow.pl
www.turystyka.wyszkow.pl

***** Centrum Informacji Turystycznej**
ul. 1 Maja 45, 96-300 Żyrardów
tel. 46 854 24 24
cit@zyrardow.pl
www.resursa.zyrardow.pl

KARTY TURYSTYCZNE

Będąc w Warszawie warto skorzystać z karty Warsaw Pass, którą można kupić w punktach Warszawskiej Informacji Turystycznej i na stronie www.warsawtour.pl/warsaw-pass-o-karcie/. Dostępna jest w trzech wariantach: 24, 48 i 72 godzin, i uprawnia do bezpłatnego zwiedzania najważniejszych warszawskich atrakcji oraz wielu zniżek.

TELEFONY ALARMOWE

112 - Alarmowy
997 - Policja
998 - Straż Pożarna
999 - Pogotowie
986 - Straż Miejska
19 115 - Miejskie Centrum Kontakt w Warszawie

APLIKACJE MOBILNE

- **Szlaki turystyczne Mazowsza:** aplikacja dotycząca bogatej sieci szlaków turystycznych
- **WarsawTour:** aplikacja dla zwiedzających Warszawę
- **Chopin in Warsaw:** aplikacja dająca możliwość poznania Warszawy Chopina z audioprzewodnikiem
- **Dziedzictwo Mazowsza:** aplikacja, dzięki której można dogodnie przemierzać mazowieckie szlaki: Książąt Mazowieckich, Bitwy Warszawskiej i Fryderyka Chopina

KOMUNIKACJA

Samolotem

W województwie mazowieckim funkcjonują dwa lotniska: Lotnisko Chopina w Warszawie (www.lotnisko-chopina.pl) i Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa – Modlin (www.modlinairport.pl).

Koleją

Wygodnym, bezpiecznym i szybkim sposobem na zwiedzanie Mazowsza jest podróżowanie Kolejami Mazowieckimi (www.mazowieckie.com.pl), które zapewniają bogatą siatkę połączeń wewnątrzregionalnych. W najbliższe okolice Warszawy można się natomiast dostać korzystając z Szybkiej Kolei Miejskiej (www.skm.warszawa.pl) i Warszawskiej Kolei Dojazdowej (www.wkd.com.pl).

Autobusem, metrem i tramwajem

W Warszawie i większych mazowieckich miastach do dyspozycji turystów są rozbudowane systemy komunikacji miejskiej (Ostrołęka www.mzk.ostroleka.pl, Płock www.kmplock.eu, Radom www.mpk.radom.pl, Siedlce www.mpk.siedlce.pl, Warszawa www.wtp.waw.pl).

Planując podróż warto korzystać z aplikacji Jakdojade (dostępna dla Warszawy i Radomia). Umożliwia ona także zakup biletów.

Rowerem

Wiele z mazowieckich miast ma systemy rowerów miejskich, m.in. Ostrołęka (www.ostro.bike), Płock (www.plockirowermiejski.pl), Otwock (www.otwockirower.pl) i Warszawa (www.veturilo.waw.pl).